

آواز

RTA

از انتشارات رادیو تلویزیون ملی افغانستان

ربیع چهارم سال ۱۳۸۷

Ketabton.com

- موثرترین وسیله آگاهی مردم
- ژورنالیستی اخلاق ...
- جدال عقل با عشق ...
- دغبر چینه ...
- نقد چیست و منتقد کیست ؟
- دسورلر و نکوپرده په مخ د فلم ...

در برگ های این شماره

- رویداد های فرهنگی
- موثر ترین وسیله آگاهی
- ژورنالیستی اخلاق
- مجال عقل با عشق
- د فلم د سورلرونکو پردو
- هنرمند و آهنگ سارا ...
- د کولر رادیو تلویزیون
- باغ باجر ...
- دغر وچنه
- رباعی و دوبیتی و دیگر مطالب

تقدیر بسمیری

صاحب امتیاز : رادیو تلویزیون ملی

تمت نظر : داکتر عصمت اللهی ، محمد ملیح تنویر ،
 داکتر عبدالواحد نظری ، عزیز الله آریافر ، شمس راد
 و حاجی محمد داود .

مدیرمسئول: لمیه احمدزی

گرافیک و دیزاین : عبدالولید ممیدی

نشانی : وزیر محمد اکبر فغان سړی ۱۳ ریاست

عمومی رادیو تلویزیون ملی

تلفون : ۲۱۰۳۱۶۱۴

تیراژ : ۷۰۰

ایمیل ادرس: Awazrta@yahoo.com

آواز در ویرایش و کوتاه کردن نوشته ها آزاد است.

شرح پشتی : هیئت رهبری رادیو تلویزیون ملی افغانستان

چاپ : مطبعه آزادی

فرهنگي

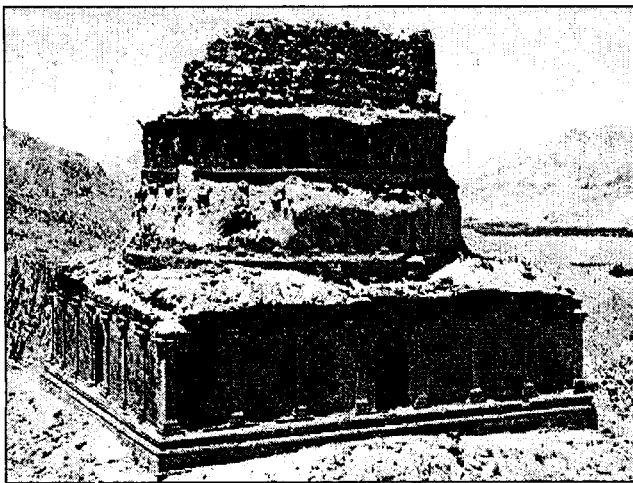
سيمه ييز موزيمونه

د اطلاعاتو فرهنگ وزارت په پام کې لري چې دهيواد په ځينو ولايتونو کې څو سيمه ييز موزيمونه جوړ کړي .

د اطلاعاتو فرهنگ وزارت د چارواکو د څرگندونوله مخې اوس دننگرهار، بلخ، باميان ، لوگر او فارياب په ولايتونو کې د سيمه ييزو موزيمونو جوړول چې زياتې لرغونې ساحې لري د پروگرامونوپه لومړ يتوب کې دي .

د افغانستان دملي موزيم رئيس عمراخان مسعودي وايي په ولايتونو کې د سيمه ييزو موزيمونو د جوړولو يو هدف ننداري ته هيواد د تاريخي آثار و او ابداتو اېښودل دي.

په ولايتونو کې زيات شمير ځلك د سيمه ييزو موزيمونو د نشتوالي له امله دهيواد د تاريخي آثاروله کتلو څخه بې برخي دي همدارنگه يې د آثاروپه ساتنه اود غيرقانوني کيندونوپه مخنيوي کې د ولايتونو د موزيمونو جوړول گټور وبلل اوزياتي يې کړه دغه موضوع ځلك د آثار و ساتنې ته اړباسي. او په ولايتونو کې د دغو موزيمونو له جوړولو وروسته هغه آثار به چې له کيندونو څخه تر لاسه کيږي په همدغو موزيمونو کې و ساتل شي.

رويداهاي

هشتاد و سه و مين
سالگرد راديو افغانستان

راديو افغانستان به مټابه اولين کانون اطلاعاتي و فرهنگي هشتادوسه سال قبل از امروز به تاريخ پانزدهم جدي آغازه نشرات کرد.

راديو افغانستان براي نخستين بار در سال ۱۳۰۴ هجري شمسي به نام راديو کابل در سطح شهر کابل و حومه آن از تعمير کوټي لندن واقع پل آرتل به نشرات آغاز کرد.

راديو کابل از همان آغاز نشراتش در پهلو ي سرويس هاي خبري هر ساعت برنامه هاي جالب و متنوع ، آموزشي ، تربيتي و تفريحي اش از محبوبيت خاص در بين شنونده هاي عزيز خودش برخوردار شده و علاقه ميدان زياد را به خود جلب کرد.

با تقويه شدن دستگاه فرستنده هاي راديو کابل سطح پوشش نشرات وسعت پيدانموده و تمام نقاط کشور را تحت پوشش نشراتي خوېش قرار داده و به نام راديو افغانستان مسمي شد فعلا "راديو ملي افغانستان در سه بخش که عبارت از راديو افغانستان راديو کابل و صدای هموطن نشرات دارد که در اين نشرات به ساير زبانها چون ازبکي ، بلوچي ، پشه ني ، نورستاني و ترکمني در جمع برنامه هاي راديو افغانستان افزوده شد و در چوکات رياست نشرات راديو معاونيت بنام نشرات خارجي تشکيل گرديد متاسفانه نشرات خارجي راديو افغانستان که ۶۰ سال قدامت داشت فعلا نظربه معاييز تخنيکي نشرات ندارد .

راديو افغانستان به مټابه بزرگترين کانون اطلاعاتي و فرهنگي کشور هميشه نقش ارزنده را ايفا نموده و از جا يگاه خاصي در بين شنونده ها و هموطنان عزيز ما برخوردارمي باشد.

گفتني است که در حال حاضر راديو ملي افغانستان نه تنها در سطح کشور بلکه اکثر کشورهاي آسيايي ، اروپايي و حتي قاره افريقا را تحت پوشش قرار داده است .

گل پاچا الفت

دهیواد نومیالی اوپیواری شاعر اولیکوال گل پاچا الفت د زیریدني سلمه کالیزه دلفغان ولایت په مرکزکي ونمانخل شوه په هغي غونډه کي چي له همدی امله دمهترلام په ښارکي جوړه شوی وه دا اطلاعاتو او فرهنگ — گ وزیر عبدالکریم خرم دلفغان او کونړ دولیاتونو والیانو د هیواد یو شمیر مشرانو، پوهانو او فرهنگیانو گډون کړي وپه دی غونډه کي دا اطلاعاتو او فرهنگ وزیر عبدالکریم خرم دگل پاچا الفت د شخصیت د بیلابیلو اړخو نوپه باب رڼاو اچوله له هیواد والواو په تیره بیاله خوانانوڅخه یې وغوښتل چي ددغه سترپوه نصیحتونه اولارښوونې دخپل ژوند سر مشق وگرځوی دا اطلاعاتو او فرهنگ وزیر دخپلو خبرو په یوه برخه کي وویل : که چیري خلک خپل فرهنگي او مادي ارزښتونه وپیزني دنورو فرهنگ تراغیزی لاندی نه راځي افغانستان به دبی وزني هیواد په توگه معرفي نه شی وروسته څو تنو نورو وینا والوهم دگل پاچا الفت د شخصیت په باب خبري وکړی اودهیواد ددغه ستره پوه آثاریي معرفي کړل دا اطلاعاتو او فرهنگ وزیر دغونډی په پای کي دگل پاچا الفت مقبری ته لاره او ددعا د کولو په ترڅ کي یې دده په قبر دگلو گیدی کینود اوپه دی سیمه کي یې یو یادگاری نیاکلي کینود گل پاچا الفت په ۱۲۸۸ هجری لمریز کال کي دلفغان ولایت د قرغیو ولسوالی د عزیز خان کڅ دسیمی په یوه روحانی اورو ښانفکری کورنی کي وزیږید دی په خپل وخت کي د ادب داستادانو له جملي څخه واودده دلیکني اورو زنی څرنگوالی دهیواد تاریخ په ادب کي دیرلور شمیرل کیري دی دپښتو ټولني د تحقیقاتي او علمي موسسي د جوړونکو او مخکښانو څخه و او په بیلابیلو دولتي پستو نوله دی جملي څخه دانیس او اصلاح په ورځپاڼو د قرغیو دولسوال ، د قبایلو د خپلواک لوی رئیس او په پارلمان کي دخلکو داستازی په توگه دندی ترسره کړی دی. دی ۳۲ آثار لری غوره نثرو نه، دلیکوالی نن او سبا دزره وینا، لورخیالونه او ژورفکرونه او غوره اشعار دده د آثاروله جملي څخه دي ، دهیواد دغه نومیالی شاعر او ادیب ۳۱ کاله مخکی دلفغان په ولایت کي په حق ورسید. روح دی ښادوی

تیم فوتسال R.T.A و مقام قهرمانی

تیم فوتسال رادیو تلویزیون ملي افغانستان حایز مقام اول شناخته شد.

طی محفلي جوایز و تحفه هاي از طرف محترم عبدالکریم خرم وزیر اطلاعات و فرهنگ و محترم داکتر عبدالواحد نظري رئیس عمومی رادیو تلویزیون ملي به اعضاي تیم فوتسال R.T.A اهدا گردید.

این تیم در مدت کمتر از پنج ماه از کارمندان رادیو تلویزیون ملي تشکیل و توانست جام قهرمانی را از آن خود سازد.

آقای فرهاد تابش استاد تیم در مورد مسابقات که براه انداخته شده بود گفت :

در بین بیست تیم از رسانه هاي تصویری، صوتي و چاپي مسابقات فوتسال راه اندازي شده بود که سرانجام مقام اول را تیم R.T.A به دست آورد. هم چنان بهترین گول زن هم از همین تیم مجتبی فیضی انتخاب گردید.

آقای فرهاد افزود در آینده نه چندان دور تیم والیبالی، باسکتبال و فوتسال را نیز ایجاد خواهیم کرد.

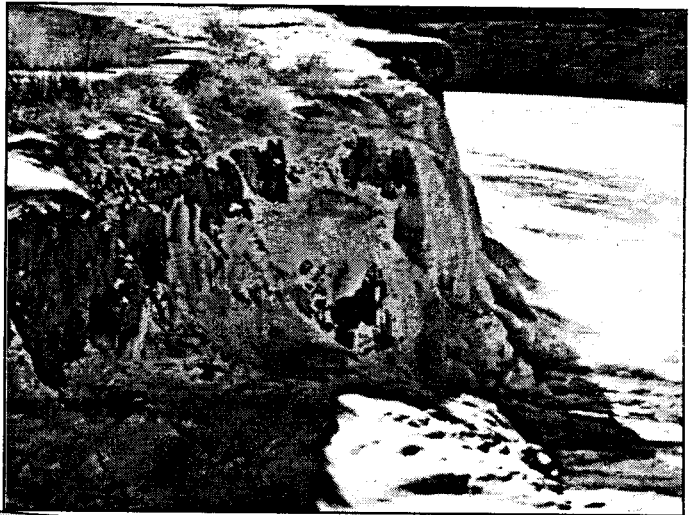
باید گفت که بازی فوتسال تازه به کشور رایج شده پنج تن بازی کن این ورزش را بازی می نمایند.

دبامیانوولایت د فرهنگ او اقتصاد پرمختیا...

دبامیانوولایت د فرهنگ او اقتصاد پرمختیا دویم کنفرانس د اقتصادي په وزارت کې جوړ شو. ددغه کنفرانس دخبرو محور دبامیانو ولایت د اقتصادي او فرهنگي بنسټو نو پرمختیا وه.

دباختراژانس دخبرله مخي په دي کنفرانس کې چې اطلاعاتو او فرهنگ، اقتصاد، ترانسپورت او هوانی چلند، دکلیو دبیاچورولو او پراختیا، کانونو، بنخوچارو او دښاري پرمختیا وزارتونو دمعینانو دمالی وزارت، یونسکو، یو، ان دي، پی، یوناما او په کابل کې دامریک، ایټالیا او المان سفارتونو او دنورونریوالموسو داستازوپه گډون جوړ شوی ویرخه والو وزارتونو او مرکزونوپه راتلونکي کال کې دبامیانوولایت د اقتصادي او فرهنگي بنسټونوپیاورتیا په خاطر خپلي پروژي او پروگرامونه طرحه کړل.

په دي کنفرانس کې دبامیانوولایتی دکتری حبیبي سرابی اوددغه ولایت دولتي ادار و رئیسانو گډون کړي و.

هویتي در فطر باهویتي

هرات از چندي به این سو در معرض تهاجم سرقت آثار باستانی قرار گرفته است. هرات یکی از مهمترین ولایت های افغانستان از لحاظ تاریخی و موقعیت جیوپولیتیک برای گذشته و حال افغانستان حایز اهمیت و این ولایت میراث های مهم تاریخی بوده است که تا هنوز بقایای آثار بجا مانده از این مدنیت ها به عنوان روایت گر گذشته این ولایت است. هرات از جمله مناطق مهم در افغانستان است که بیشترین آثار و آبدات تاریخی را در خود دارد، ولی این آثار و آبدات از چندي بدین سو که در معرض تهاجم قاچاقچیان آثار تاریخی قرار گرفته است.

به گفته متولیان امور در هرات، در این شهر بیش از ۵۰۰ بنای تاریخی از دوران قبل از اسلام تا کنون موجود است ولی یک تعداد زیاد از این آثار مورد فرسایش روزگار و تهاجم قاچاقچیان قرار گرفته است. در تازه ترین واقعه از این دست بیش از بیست اثر تاریخی که قدامت بعضی از آنها به قبل از اسلام می رسد سرقت گردید.

آنچه هویدا است این که سرقت ها به شکل دامنه داری در هرات جریان دارد. پس از سرقت آثار باستانی از موزیم ملی هرات، سه واقعه دیگر نیز در هرات به وقوع پیوست که یکی تخریب یک مسجد با قدامت هفتصد سال از سوی افرادی در داخل شهر هرات بود و دیگری سرقت چند سنگ تاریخی در شهر هرات با قدامت پنجصد سال، واقعه سومی که چندتن دشمنان فرهنگ کشور قفل دروازه زیارت گوهر شاد بیگم راشکستانو چند سنگ راکه به خط کوفي نوشته شده که ارزش تاریخی آن بیرون از مسجدها است، از مقبره آن ملکه نامدار با بیرحمی تمام بیرون کشیدند، ولی خوشبختانه مردم محل ومسولین از نیت شوم دزدان خبر و مقامات امنیتی رادرجریان گذاشتند و اوباشان فرهنگ ستیز در نیات خابانهء شان ناکام شدند.

این حادثه بار دیگر ما را متوجه آن خطرمی سازد که میراث فرهنگی ما، با آن مواجه می باشد، وزارت اطلاعات و فرهنگ از این روحیه وطن پرستانه مردم باشهامت هرات، تمجید نموده و از اقدام به موقع موثر مقامات امنیتی اظهار خوشی کرده و بار دیگر هم میهنان را متوجه میراث های فرهنگی و مصونیت امور آن می نماید.

هیات باصلاحیتی از وزارت داخله برای بررسی این واقعات به شهر هرات وارد شده است و تحقیقات خود را آغاز کرده است. ولی آنچه به گفته مردم همچنان نگران کننده است، این که با تمام این تدابیر باز هم کوش های خود سرانه و قاچاق آثار تاریخی همچنان ادامه دارد و تا زمانی که راهکار اصولی در این رابطه ایجاد نگردد این مشکل حل نمی شود. بنابراین دیده می شود که اگر تدابیر جدی روی دست گرفته نشود، هویت تاریخی هرات در معرض تندباد حوادث قرار خواهد داشت.

سریال عمر ابن عبدالعزیز

این سریال اسلامی، تاریخی، مهم و ارزشمند را وزارت اطلاعات و فرهنگ عربستان سعودی به محترم عبدالکریم خرم و وزیر اطلاعات و فرهنگ افغانستان طورهديه اهدا نمود. سریال عمر ابن عبدالعزیز محصول کشور مصر ۳۸ قسمت تهیه گردیده است.

گفتنی است که این سریال را به زبان دری آقای فرید ترجمه و اداره سینمایی تلویزیون با همکاری اداره هنر و ادبیات تلویزیون ملی امکانات دوبرا آنرا عنقریب فراهم و تکمیل خواهد کرد.

دیدن این سریال ارزشمند اسلامی را شنبه و سه شنبه شب ها از طریق تلویزیون ملی فراموش نکنید.

کشف مجسمه ۱۹ متری بودا در بامیان

یک تیم باستانشناسی که در بامیان حفاری می‌کند، یک مجسمه بودا به طول نوزده متر را پیدا کرده اند. به گزارش ایرنا به نقل از دوپچه وله، این مجسمه در فاصله چند متری از محلی پیدا شده که دو مجسمه مشهور بودا قرار داشتند. بر اساس این گزارش، هفت سال پیش نیروهای طالبان مشهورترین مجسمه‌های بودا در منطقه بامیان افغانستان را منفجر کردند. مجسمه‌هایی تراشیده شده در دل صخره‌ها که بخشی از میراث فرهنگی تاریخ چند هزار ساله این منطقه بود.

اکنون، یک تیم باستان شناسی در همین منطقه، مجسمه دیگری پیدا کرده است. این تیم که متشکل از باستان شناسان افغانی و فرانسوی است، سالها است در این منطقه حفاری می‌کند. انورخان یکی از اعضای تیم حفاری به خیرنگاران گفته است: پیدا کردن این مجسمه نوزده متری کاملاً تصادفی بود.

تیم باستان شناسی در اصل دنبال نشان دیگری بوده است. نشانی از یک بودای سیصد متری، که یک راهب چینی در قرن هفتم میلادی نمایی از آن را طراحی کرده است. باستان شناسان بیش از سی سال است که در جستجوی این بودای سیصدمتری، در بامیان افغانستان حفاری می‌کنند. با روی کار آمدن طالبان فعالیت باستان شناسان در این منطقه ممنوع شد، اما در سال ۲۰۰۱ بلافاصله پس از سقوط طالبان، تیم‌های باستان شناسی به این منطقه بازگشتند.

عبدالحامد جلالی مسئول فعالیت باستان شناسان این استان، گفت: کارگران ابتدا تکه‌هایی از پای مجسمه را پیدا کردند، اما معلوم نبود که چه پیدا کرده اند. با ادامه حفاری نشانه‌های بعدی انگشت شست، انگشت نشانه، کف دست، بخشی از بازو و پیکر مجسمه کوچکی که در بستری سنگی آرمیده بود، از دل خاک بیرون آمدند.

علی انورخان یکی از باستان شناسان تیم گفت: برای همه ما، لحظه‌ای که نخستین نشانه را پیدا کردیم، لحظه بی‌نظیری بود. سالها جستجو و حفاری ما بی نتیجه نبود. با انفجار بخشی از صخره‌ای که این مجسمه بودا از هزاروپانصد سال پیش در دل آن آرمیده، تیم باستان شناسی پیکر مجسمه پیدا می‌کنند.

انورخان افزود: این مجسمه در قرن نهم میلادی، پس از حمله اعراب به این منطقه آسیب دیده است.

تیم باستان شناسی تصمیم دارد مجسمه را دوباره درون خاک پنهان کند. جایی امن، برای اتمام زمستان سرد و سخت افغانستان که دور از دستبرد دزدان باشد تابستان سال آینده باستان شناسان به بامیان بازمی‌گردند تا مجسمه را کامل حفاری کنند و از نو دنبال بودای سیصدمتری بگردند. درست همان جایی که نیروهای طالبان دو مجسمه مشهور بودا، سال سال و شاه ماما را منفجر کردند.

آن زمان با وجود اعتراض جامعه بین‌المللی، طالبان یک ماه تمام وقت صرف نابودی دو مجسمه پنجاه و پنج و سی و هشت متری کردند که در دل صخره ها تراشکاری شده بودند. اکنون، تیم دیگری از باستان شناسان افغانی، آلمانی و ژاپنی در فکر بازسازی مجسمه‌های منفجر شده است. خانم حبیبه سرابی، والی بامیان گفت: مردم بامیان آرزو می‌کنند این مجسمه‌ها بازسازی شوند. مجسمه‌های بودا با جذب جهانگردان، منطقه را رونق می‌دهند.

موثرترین وسیله آگاهی

مردم رسانه صوتی و تصویری است

اهداف خود نشرات خود را سمتدهي ميکند. رسالت تلویزیون ملي است تا از حوادث کشور و جهان مردم را آگاه سازد و بتواند صدا و تمنیات مردم را در صفحه تلویزیون و امواج رادیو انعکاس دهد .

از جانب دیگر رادیو تلویزیون ملي وظیفه دارد که با در نظر داشت ارزش هاي اسلامي، ملي و فرهنگي نشرات خود را سمتدهي نماید .

لهذا ما در حالیکه به ارزش هاي خوب جهاني اهمیت و ارزش قایل هستیم در عین حال به رشد و تحفظ خصوصیت هاي اصیل فرهنگي خود مکلفیت داریم و نباید آنرا قربان ابتذال فرهنگ بیگانه سازیم . جریحه دار

رادیو تلویزیون ملي افغانستان اولین نهاد تصویری و صوتی در کشور است که توانسته جایگاهی خاص خود را از لحاظ نشر مطالب متنوع و برنامه هاي تولیدی تازه و نشر برنامه ها به زبان ملیت هاي برادر مبادرت ورزیده و همواره در تلاش بوده تا ذوق ، علاقه و سلیقه هاي ظریفانه هموطنان را در نظر گیرد. بدین ملحوظ ما خواستیم تا در مورد رسالت تلویزیون ملي صحبت مختصر با محترم الحاج سید احمدی معاون ریاست عمومی رادیو تلویزیون ملي افغانستان داشته باشیم.

معلوم است که هر رسانه از هدف معین دارد و با در نظر داشت تحقق

باید گفت چون در کشور ما سطح سواد پائین و مردم نمیتوانند جراید، روزنامه ها، مجلات و کتاب را مطالعه نمایند. لهذا در شرایط فعلی کشور موثرترین وسیله آگاهی و آموزش مردم رسانه صوتی و تصویری است. چون سطح پوشش رادیو بالاتر است به و رادیو درین مورد از همه رسانه های دیگر بلند است زیرا در وقت کم و با صرف کم هر کس میتواند رادیو را بشنود، دهقان میتواند در مزرعه، مامور در دفتر، آشپز در آشپزخانه و کارگر در کارگاه استفاده نمود. حتی در کشورهایی بسیار پیشرفته رادیو هنوز از جایگاه خوب و معین خود برخوردار است. خوشبختانه در این آواخر در کشور ما تعداد رسانه های صوتی و تصویری به صد هارسیده که انشاالله در تربیت سالم اولاد وطن و آگاهی عامه رول و رسالت تاریخی خود را ادا خواهد کرد.

با صراحت گفت که نشرات رادیو تلویزیونی در سطح منطقه افغانستان در فرصت کم در جایگاه خوب قرار دارد. و امید است در آینده نزدیک گسترش این رسانه ها به سطح ایده آل برسد.

خصوصیت را طوریکه لازم است رعایت نمیکند. از جانب دیگر رسانه وظیفه دارد که در تربیه سالم اولاد وطن سهم ارزنده گرفته و به خاطر رشد فرهنگ وحدت ملی، مسایل اخلاقی و شخصیت سازی نشرات خود را سمندهی نماید.

از عوامل که جوانان ما را به بیراهه میکشاند جداً جلوگیری نمایم. حوادث تحمیل شده سه دهه تمام زیر بناها و روبناهای کشور را صدمه بزرگ وارد گردید و اکثریت از اطفال و جوانان از آموزش محروم مانده اند لزوم آن میرود که نه تنها تاسیسات آموزشی و تربیوی بلکه رسانه ها نیز به رفع این کمبود توجه بیشتر نمایند.

وظیفه سوم يك رسانه ایجاد سرگرمی برای بیننده گان و شنونده گان است درین مورد نیز باید تاکید کرد که نشرات يك رسانه در داخل چوكات پذیرش فرهنگی و اجتماعی خود ارائه گردد. نباید این نشرات از حدود تحمل و تقبل فرهنگی برآمده و بالاخره به ابتذال کشانیده شود. و در نتیجه خانواده ها مجبور شوند که تلویزیون و رادیو را خاموش نمایند شنیدن و دیدن آنرا به خود عار بدانند.

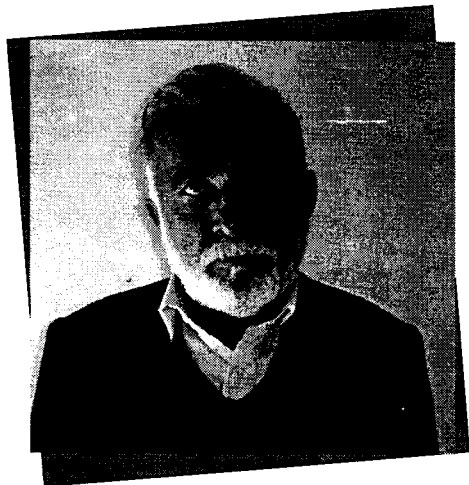
در شرایط کنونی کشور رول و تاثیر يك رسانه صوتی و تصویری در ذهنیت عامه چطور ارزیابی مینماید؟

ساختن سنن اصیل فرهنگی و ملی خود يك خیانت است. اگرچه تولید نشراتی ما شاید از کیفیت لازم برخوردار نباشد ولی نشر آن را به مراتب بهتر میدانیم از يك برنامه نامانوس بیرونی که فرهنگ ما را جریحه دار می سازد. درین شك نیست که باید تلاش شود تا تولیدات نشراتی ما توأم با کیفیت عالی باشد. تا واقعاً بیننده و شنونده را جلب نمایم و بدیل برنامه های بیرونی را داشته باشیم. نشرات رادیو تلویزیون ملی ۲۴ ساعته شده و به تلاش و سعی هئیت رهبری و کارمندان تخنیکي رادیو تلویزیون ملی و توجه وزارت اطلاعات و فرهنگ کشور از جنوری ۲۰۰۸ به این بدینسو جهانی گردید.

وظیفه يك رسانه چیست؟ هویدا است که يك رسانه سه هدف عمده دارد:

اطلاع رسانی، وظیفه آموزشی و سرگرمی برای شنونده گان و بیننده گان، ولی باید خاطر نشان ساخت که اصالت يك رسانه درین است که اطلاع رسانی باید واقع بینانه باشد، حادثه را طور انعکاس بدهیم، طوری که واقع شده، نباید در آن ذهنیت شخصی خود را شامل سازیم قضاوت را به مردم باید گذاشت این يك اصل عمده در اطلاع رسانی است که به تاسف اکثر رسانه ها این

ژورنالستي اخلاق

عرب شاهسوزی

شويدي. ديوه عمومي(كلي) بحث په عنوان اودخينو په آند اخلاق د فلسفي هغه څانگه ده چې لگياده بڼه ارزښتونه اوښه نيت تائيد او و هڅوی .

ددي لپاره دهغه څه په ارتباط چې عنوان کړی مودي په هراړخيزی څانگړی اوپه تفصيل معلومات وړاندی شی . په پيل کې داخلاقومفهوم څيرو:

اصول په لاندي توگه لنډيزکوي:

اخلاق د فلسفي له مخي په دوو څانگو

اخلاق څه دي ؟

۱- حقيقت: يوژورنالست بايدحقيقت وليکي اوحقيقت وويي له دروغوڅان وژغوري ژورنالست بايدپه حقيقت مين وي ، ترڅوحقيقت وويلاي شی په حقيقت پسي لارشي اواوريدونکو، لوستونکو او مخاطبينوته حقيقت ورسوي .

ويشل کيږی .

اخلاق په لغت کې دخلق ،خوي ،عادت اوکړوپه مانادي چې بنسټ يي دښيگنو رواجول اوبديوکمول وي. اوپه اصطلاح کې دانسان دسمواوناسموعملونواوکړنو په اساس اوبنسټ ولاړو پديدومنظمه اوهرارخيزه مطالعه اوارزونه ده.

۱ دستوري اخلاق پوهه

داخلاق دکلمي معادل په انگليسي ژبه کې(Ethics) دي چې د(Ethohos) ديونان کلمي څخه اخيستل

۲ له اخلاقواخوالاخلاق پوهه.

دژورنالستي اخلاقو اصول او

معيارونه منل اوترسره کول لکه په

ارزښتونوفضليتونو،اصولو

اومعيارونو باندي بينا

دنوروارخونوداخلاقودمنلواوترسره

ديوه ژورنالست لپاره رښتيا ليکل په نقل قول کې امانت اوتقواستل اوپه ليکنه کې دخانی گټواواحاساستو دورگد لونه خان

ساتل ژورنالست لپاره ضروري اوارینی دي.

۴ انصاف:

یعني ژورنالست صادقانه عمل و کړي اوداسي ونکړي چی یولوري وڅپي اوبل داسي وښي چی گني هغه حق په جانب دی هغه څه نشرکړی چی پېښ شويدي

دقت یـــــــا پاملرنه او څیرنه دکار په وخت کی باید پام وکړي ځکه دسمواطلاعاتوموندل دخلکوحق دی .

نه هـ هغه څـــــــه چی د ژورنالستانوداحساساتو انعکاس وي اوبه کلکه له عورمالي او له پلوی پرته د چاپه صفت او تائید بوخت شی دغه شان ددرنبت او برعکس ناوړه کلمواستعمال هغه وخت سم دی چی حقیقت وي.ژورنالستي اخلاق هر ډول پلوي ردوي اوبي طرفي یوغوره معیارگني. په ژورنالستي ژانرکی باید اندول په کلکه رعایت شی .

دناسمواطلاعاتوخپړول هیڅ گڼه نه لری او بایددیردقـــــــیق اوربښتیا ویکل شی نولومري باید ژورنالست دقیق اوربښتیا اطلاعات ترلاسه کړي اودومره څیرنه وکړي ترڅو د هغه سمون اوربښتیا یڼه باوری کړي. کومی پېښي چی تراوسه تائید شوي نه وی باید یادونه وشي چی تراوسه تائیدنه دی.ددقت معیارلپاره بایدله څومنابعوسره تمــــاس تینگ شي اوکوښښ وشي ترڅواصلي منبع لاسه ته راوړله شي له واکمنوکسانوستره اړیکه تینگه شي.

۵ خپلواکي- یعنی ژورنالست ډېلو سره اړخ نه وی اوپه ډلو ټپلوکي هر ډول برخه اخیستل سم نه دی.

۳-عینیت: ژورنالست بایدعین حقیقت خپورکړي په عینیت کي بی طرفي اوانډول مراعات شی اودخپلي نظريي له ویلوڅخه په کلــــکه بده و شی.

دهغو منابعو څخه چی حقایق پتوی هیڅ ډول سازش ونکړی اود سوغات له اخیستو که څه هم بیره لږاوکم وي په کلکه د ده وکړي دواک دخاوندانوپه ویلي وی.

وراندی زورور اوتکره وی او دخلکو مسولیت باید ومني . پېښی ځای ته خان ورسوی اوبل چاته سترگی په لاره نه وی.

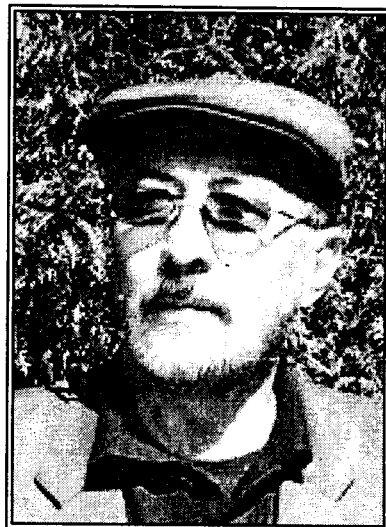
۶ صحت : له خانه یي جوړنه کړی او په عادی چاروباوړونه کړی .

۷ انتقاد :خپله اشتباه ومني او دهغي داصلاح لپاره باید هاند وکړی .

۸ وضاحت : ژورنالست باید هر موضوع واضح ولیکي ترڅومخاطبین پری و پوهیږی په هرارڅیزه توگه یي وارزوي ټول اړخونه باید په موضوع کی ورگډ کړی که چیره ژورنالست دموضوع په اړوند پوره اوسم مواد

ترلاسه نکړی ښایي دمنبع د عوا په وخت کی پرشی اوهم ښایي بي گناه کسان تورن کړی اوهغوی ته بی ځایه زیان ورسوی ژورنالست باید وپوهیږی دهغو دروغوتکرارچی نورو ویلی وی دومره ناسم دی لکه په خپله چی ژورنالست

جدال عقل با عشق

سخن‌رامی

آنجا که عشق خیمه زند جای عقل نیست
غوغا بود دو پادشاه اندر ولایتی
وانگه که عشق دست تطاول دراز کرد
معلوم شد که عقل ندارد کفایتی
عشق عرفانی و الهی همواره با عقل
در جدال است، با او گفتگو، مناظره
و مباحثه می‌کند، درین جدال
و مبارزه همیشه عشق پیروز است
و عقل را شکست میدهد.

در دیده گاه اهل فلاسفه عقل
جوهری است در ذات و در فعل
مجرد، به هرحال در نزد عارفان
عقل عبوس، خشک و حسابگر، محتاط
و استدلالی و سازدارنده است
اما عشق، شادی بخش با تحرك، گرم
و فرحناک، مشوق و بی پروا، مایه
تذکیه نفس و سبب شناخت خدا
و رسیدن به حقیقت است.

فلاسفه افرینش را با عقل آمیخته
میدانند و میگویند، خدا در ازل خود را

تعقل کرد و با این تعقل عقل اول
پدید آمد، از عقل اول عقل دوم
، از عقل دوم عقل سوم و به همین
ترتیب تا عقل دهم
به وجود آمد و از عقل دهم عالم
عناصر و اجسام پدیدار گشت. فلاسفه
عقل را یگانه مظهر شناخت حقیقت
میدانند و بر این عقیده اند که
ابزار عقل باشیوه هایی که در منطق
ارسطویی پیشنهاد شده است به
کار گرفته شود شناخت به حقیقت
پیدامیشود.

عارف جهان هستی را معلول عشق
میداند و بر آن است که عالم هستی
از طریق تجلی نخستین که گاه
از آن به (نفس الرحمن) و (نفخت فیه
من روحی) تعبیر میشود پدیدار گشته
است به این معنی که عشق معلول
علم عاشق به کمالات معشوق
است.

و حق تعالی (ج) در ازل زیبا بوده است
و همچنین در ازل عالم بوده و نسبت
به ذات و صفات بی مانند خود علم
داشت. متصوفین عقل
را در شناخت حقیقت خدا ناتوان
میدانند چنانکه مولانا اشاره میکند:

پای استدلالیان چو بین بود
پای چوبین سخت بی تمکین بود
عقل در شرحش چو خر در گل بخت
شرح عشق و عاشقی هم عشق گفت

عارف و شاعر بزرگ حضرت
حافظ میگوید:

قیاس کردم و تدبیر عقل در ره عشق
چو شبی است که بر بحر میکشد رقمی
خاقانی نیز درین مورد گفته است:

بگرفت نفس در گلو بلبله، بس گفت
ای عقل چه درد سری ای می چه دوا بی
عارف یگانه ابزار شناخت
حقیقت را دل میداند، دل صافی
که از آن در عرفان به لطیفه روحانی
تعبیر می شود. بنابراین باور صوفی
دل همچو آئینه است و صفات
نایسندیده به مثابه
زنگار و حقیقت به سان
خورشید، اگر ازین آئینه
زنگارها سازد و نشود خورشید
حقیقت در او جلوه گر نمیگردد.

حضرت مولانا بزرگ میگوید:

آئینه ات دانی چراغ سماز نیست
زانکه زنگار از رخس ممتاز نیست
آنچه در روش صوفیانه به جای
منطق و دستور العمل های منطقی
می نشیند، دستور العمل های
صوفیانه است که سالک باید به
کار بندد تا زنگارها از رخ آئینه دلش

ياك گردد. به کار بستن این دستور العمل ها را سلوک مینماید. اصل و بنیاد سلوک عشق است. سالکان را به دو گروه تقسیم میکنند گروه اکترب یعنی آنان که طبق دستور العمل های عرفانی سلوک میکنند عنایت هم شامل حال شان میگردد.

و به اصطلاح کوشش شان به کتش میانجامد، این هار اسالک محسوب مینامد گروه اقلیت یعنی که با عنایت حق و از پرتو کتش به وصال حقیقت میرسنند به اصطلاح عنایت حق آنان را به خود کشانیده و مجذوب میکند و به همین دلیل در شمار سالکان قرار نمیگیرند. این گروه را (مجنوب سالک) میگویند.

این گروه اندک میباشد. به عنوان مثال میتوان از حضرت شمس تبریزی، لیس قرنی، برکه همدانی و استاد عین القضاة همدانی نام برد. حال کتش چیست؟

کشش به معنی لغوی عنایت، حواله، بیعت، سابقه، لطف ازل و توجه انسان کاملی یعنی معشوق را کشش میگویند و بابه عبارت دیگر لطف و عنایتی است که معشوق به عاشق یا توفیقی که خداوند نسبت به انسان دارد اینها را کشش میگویند.

تا که از جانب معشوق نباشد کششی کوشش عاشق بیچاره به جایی نرسد درجهان بینی عرفانی دل ابرار شناخت حقیقت است، از مجموع کوشش هایی که سالک به

منظور کسب صفای باطن یا صافی گردانیدن دل انجام میدهد، روش های عرفانی در کشف حقیقت تعبیر میشود.

صوفیه در مراتب سیرو سلوک برای وصول به کمال و رسیدن به حقیقت و تجلی نور حق در دل سالک سه

مرحله (تخلی) تخلی و تجلی را مطرح کرده اند.

۱- تخلیه یا شریعت: به کار بستن دستور العمل های دینی با آداب شریعت یعنی عارف باید پیش از هر چیزی دیندار باشد و احکام دین را به طور کامل اجرا کند. تخلیه جلوه کردن حق و تابیدن انوار حق در دل سالک و صوفی و عارف است.

۲- تخلیه یا طریقت: یعنی گردیدن درون از بی بی ها و مملکت اموری که اهمی را از خدا باز میدارد.

۳- تخلیه یا حقیقت: به کار بستن خویش به صفات نیک و فضایل انسانی است.

در این بین سالک آماده وصول به مرحله غایبی الله میگردد. مولانا میگوید:

حاصل عمرم سه سخن بیش نیست
خام بدم پخته شلم سوختم
سوختم همان مرحله رسیدن به فنا فی الله است که هدف نهایی سفر معنوی سالک و پایان اوج

سیر و روحی اوست. فنا چیزی جز یابی بر سر خود (من) نهدن و به او (معشوق) رسیدن نیست. در احادیث قصصی آمده است که:

(من عشق من عشقته و من عشقته قتلته و من قتلته فانا دینه) یعنی هر کس که عاشق من شود عاشقش میشود و هر کس را که عاشق شدم او را می کشم و کسی را که کشتم خونبهای او را میدهم. حضرت مولانا میگوید:

هر ستاره اش خونبهای صد هلال
خون عالم ریختن او را حلال
شریعت، طریقت و حقیقت را در کتب
عرفانی به بادام تشبیه کرده
اند و گفته اند که شریعت پوست بادام

، طریقت مغز آن و حقیقت روغن آن است که از آن میگیرند و به این اصطلاح فلسفی اشاره کرده اند که (الوحد لا یصدر و الا عن

الوحد) یعنی واحد صادر نمیشود مگر از واحد و بنابراین تثویت در حقیقت وجود ندارد.

بنابر این عرفان طریقتی است که در آن سیر من الخلق الی الحق صورت میگیرد یعنی سالک در آن راه کم کم از خود به حقیقت میرسد و اتصال کامل در فنا فی الله است.

Widescreen

دسورلرونکو (عريضو) پر دو په مخ د فلم دښوونې لارې چارې

داکتر عبدالواحد نظری

دي اصل ولاړه وه چې دښوونې لپاره دپروجکتورونودوه يادري ستنې يودبل ترارخ خاي په خاي شي اويوبل سره اړوندوي خو په جلا توگه دي ښوونې دسنگاه په ننه کې ثبت شې اودهر دري واروستتوتصويرونه. دي يوي لوي سورلرونکي پردي ته پداسي بڼه چې يودبل سره منطقي تړاويلي وليز نوي. نوموړي تگلاري نزيات وخت لپاره پايلې نه درلودې اودسينما ترسالون ونه رسيدې ځکه چې کـــامرواونورو دښوونې ماشينونوته اړتياوه اوکاردنوموړو آلاتو سره ستونزمن ؤ. اوزيات لگښت يي غوښت. وروسته بيا يوســـاده سيستم داستريوفونيك غرســـره، سينمايي بگرته لاره وموندله دغه سيستم چې د فلم ښوونډنـــي لپاره ددريوه پروجکـــتوروپه مرسته دستري منځني پردي په مخ تري گڼه اخـــستيل کيـــري (دسينه

په فني برخه کې عمده بدلونونه چې نيغ په نيغه دتلويزيون سره دسيالي په دليل دسينما دآلاتو اووسيلو په برخه کې ترسره شول، هغه بدلونونه وچې دنداريني په سالون کې به ئي د فلمونود وړاندي کيدوپه بڼه ژوره اغيزه شيندله چې البته خپله دغـــه بدلونونه دتيروکـــلونودڅيرنو، زده کړواولاسته راورونوزيرنده وه. دسينما دپرمختگ په هماغه لومړيو ورځوکـــي، په سورلرونکواوستروپرديوـــاندي د۳۵ملي مټري تصوير پوښونکوپرديو په خاي، په سورلرونکواولويوپرديوباندي، د فلم ښوونې لپاره دهيا تگلاره وړاندي اواتکل شوه دنوموړي تگلاري يوه برخه ددی خبري څرگندوي وه چې کيداي شي د۳۵ملي مټري فلم ځخه په ستروبعده ونوفلم دغوتصويرونو دوراندي کـــولولپاره استفاده وشي. دنومړي تگلاري بله برخه په

راما(Cinerama) په نوم یاد یږي. چې دعامة گټي اخیستي وروگرځیده. د فلم استروفونیک غږ، چې دڅولود دسپیکرونو له لاري، کوم چې دسالون په بیلابیلو برخو کي خاي په خاي شوي وو، خپريده لادو دسپیکرونه هم دڅومقناطیسي غږونودڅپوپه وسیله چې د فلم دحاشي له څنگ سره تعبیه شوي دي، تغذیه کيږی (سینه راما) دتصویر دثبث اوبشودني لپاره توراوسپین فلمونه غوره کول خولږخنده وروسته ، چې دتک نواري نــــوي رنگه فلمونه دسینمــــانــــري ته ورپیژندل کيــــږي. نوننداري ته دوراندي شووتصویرونــــواندازه اوکیفیت داستروفونیک څوارخیز غږ سره یوځای ، ډیریه زړه پوري اوزیات مینه وال مومي.

(دسینــــه راما) ننداري لاره ډیره ستونزمنــــه ، غیراقتصادي خودیرجذابه اوپه پوري لاره وه. دسینه راما فلمونه، دمدرنو او عصري دستگاواوســــره دهمدغه فلمــــونودبشودني په ځانگړوسالونونوکي دبنودلولپاره زیاترو هیواد وته لیرل کیدل. خولکه څرنــــگه چې د نوموروفلمونودخپړولولوڅــــرج

څــــه ناڅه زیــــات اودهغودخپــــریډو اوتولید پراوونه ستونزمن اوگران و. په همدې دلیل دسینه راما بشووني ته ورته بله طریقه چې دیوساده پروجکتوریه وسیله په یوه معمولي سالون کي عملي کیده، سینما والوته وړاندي شوه اوله نوموري طریقي څخه گټه اخیستنه، دسینما دکارپوهانودزیات هرکلي سره مخامخ شوه په نوي طریقه د فلم بشودل (دکرتین) داختراع په بنسټ ترسره کیده. فرانسوي کرتین په ۱۹۲۸ کال کي، د فلم برداري

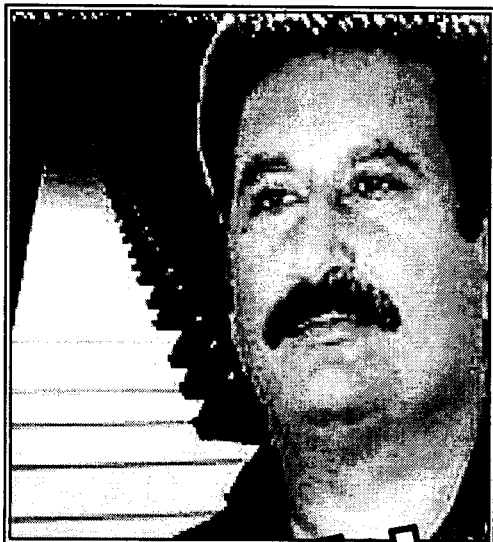
اوتصویرونــــو د بنوولولپاره، (انــــامورفیک) (Anamorphic) سیستم ابداع کړي ووچې په ۱۹۵۳ کال کي دغه سبک دسینماسکــــوپ (Cinemascope) تجارتي نوم لاندې بازارته راووت.

د(انــــامورفیک) اپتیک یانوري سیستمونه دلنزونوهغه لري ده په کوموکي چې دعدسي هنداروچې دهغو دافقي او عمودي ستررویت ضریبونه متفاوت دي څخه په گټه اخیستني سره تصویرونه په قصدي توگه کوک اوماتیده. (دکرتین) په طریقه کي دهغه لنزونو څخه کاراخیسته کیده ، دکومو په وسیله

چې دثبث شووتصویرونوسورپه ۲:۱ ضریب دهغه دلوروالي په نسبت رالندیده. یاپه بل عبارت یوه صحنه چې سور له مخي دوه برابره دهغي صحنې چې دیوي سینمائي معمولي کامري اویا یوه لینزپه واسطه لاس ته راځي، داشونتیا درلوده چې دیوه ۳۵ملي مترستاندردقلم په نوارثبث شي.

دنوموري فلم چاپ شوي نسخي هم کیداي شوي دورته (انامورفیک) لنزونوڅخه په گټه اخیستو سره چې دکامري دلنزعکس عمل یي ترسره کــــاوه داصلي صحنې څخه تصویر دسینماســــالون په عریضوپړدو وینی . په دي ډول هغه فلمونه چې دچوکاټ دافقي بُعد له مخي دفشرده تصویرونومتحمل وه ، دبنــــووندي لومړني عصري سیستمــــوته په

سورلرونکوپړدو(Widescreen) (بــــاندي شکل ورکړ). (دسینما سکوپ) په سرلــــیک کي د(اسکوپ) وروستاري، له هغه څه وروسته د فلم اخیستلو اوورته بشووني په زیاترو طریقو کي په کاولوید. اوپه رسمي بڼه دلند نوم په توگه دانامورفیک سیستمونو لپاره وپیژندل شو.

هنرمندو

آهنگ ساز شورانگیز

المثل در کار کردهنری امیر جان صبوری مشهود است. این بار خواستیم کسان دیگری را هم که به این هنرمند با ارزش کشور ما علاقه دارند، از حال واحوال او باخبر سازم واینک مصاحبه کوتاهی را که با او انجام داده تقدیم میکنیم:

دوست عزیزم! رمز اینکه شما به مثابه بزرگترین آهنگساز روزگار ما، دردوران گذار از صحرای سوزان تغییرات فرهنگ کش سالهای دراز بعد از ۱۳۷۱ خورشیدی تا کنون، چگونه توانستید که مشعل هنری تان راچنین زنده نگه بدارید، در چیست؟

صبوری: غربت تلخی که دامنگیر من و یارانم گردید، با اندکی استعدادیکه دارم، همه به سرود و ترانه تبدیل شد و من خواستم با این سرودها دل خود و همدلان خودرا تسلی بخشم. فقط همین!

- دوست عزیز! این مناعت بجا واین تواضع پر ابهت انسانی راچگونه توانستید درین دوران تیره، استوار نگه دارید؛ لازم به توضیح میدانم که عده ای به لاف زنی وگرافه گونی پناه بردند وعده ای هم از بدی روزگار دلیل شدند که این همه در اثر ونقش هنرمند در لوح کلی فرهنگ کشوری بی تاثیر نبوده است. ولی شما در جای تان با متانت ایستادی

صبوری: من تنها و تنها صبوری پیشه کردم، صبوری وصبوری!

- البوم جدید شما بنام « زندگی همین است» به مثابه اثر پر

امیر جان صبوری شاعر، آهنگ ساز و آواز خوان خوش صدا وخوش سلیقه. بعد از یازده سال گوشه گیری از عرصه موسیقی اینک مجدداً با ارایه جدید ترین و ناب ترین سروده ها و آهنگ هایش برای اهل ذوق وعلاقمندان هنرش، گل دسته های از شگوفان ترین وقشنگ ترین ساخته های هنریش را اهدا کرد. امیر جان صبوری در سروده هایش از غم دامن گیر وطنداراش، از ماتم و مصیبت های تحمیلی روزگاران تعصب انگیز حاکم بر میهن اش، از امید ها و آرزو های پاک انسانی در هم شکسته، از عشق و محبت، از سادگی، از صفا، از خانه های گلی به پشت هم چسبیده، از بی غمی وآرامی، از صندلی، از دوران کودکی تا جوانی و پیری قصه های چون کتیبه، منقش دارد و با ظرافت هنری ترسیم کرده ودر آمیزش میلودی و ریتم های دلنواز چه حکاکانه و ماهرانه روی پرده ها و در لابلای ضرب ها به آهنگ های منظم دلنشین آراسته است که هر شنونده را وامیدارد تا دمی از همه جنجالهای روزگار خود را فارغ سازد و به نوای دل پذیر این مطرب پخته کار و هنر نمایی های دلکش امیر جان صبوری گوش فرا دهدو در بافت ماهرانه کلمات و واژه های سوچه زبان دری خود را دریابد، بی تردید که اگر موسیقی به شکل پخته و فنی نواخته شود و باشعر خوب در آمیخته شود با ظرافت های هنریش تاثیر پذیری، روان بنی آدم را میتوان بعد از شنیدن آن درک کرد. ده آهنگ امیر جان صبوری در سی دی جدیدش که به اهل ذوق وعلاقمندان هنرش عرضه کرده است، هر آهنگ وهر سروده صبوری مفاهیم و مزایائی ویژه خود را دارد. ضرب المثل مشهوروطن است که (دیر آید، پخته آید) واقعاً این ضرب

نمود. من برای این جوان با انرژی البوم جدیدی را که تصنیف ها و آهنگهای آن از ساخته های خودم است بنام "چای و چلم" تهیه دیدم و با دوست همیشگی ام آقای ذاکر آتھابییوف امور تخنیکی و ثبت آنرا تکمیل ساختم. این البوم نیز عنقریب بدست نشر سپرده خواهد شد.

همچنان البوم دیگری را برای هنرمند و یکی از دوستان خوب من حبیب که جوان سرشار از استعداد است ساخته ام که امور ثبت و تصویر آن تکمیل شده و بزودی بدسترس همه قرار خواهد گرفت.

ما در اینجا اطلاع یافتیم که اخیراً هنر مند جوانی به نام «شکیب همدرد» که در برنامه ستاره افغان، با اجرای چند آهنگ جدید که توسط شما ساخته شده است، حایز مقام اول گردید و به کمال شهرت و محبوبیت رسید. درین مورد علاقه داریم از خود شما بشنویم.

صبوری: شکیب همدرد جوان خوش صدا و با استعداد است که از میان چندین هزار جوان افغان که در اولین پروسه ستاره افغان اشتراک نموده بودند، انتخاب گردید. بتقاضا و سفارش دوست بسیار خوب و هنرپرور، آقای کامگار و علاقه خودش بکار هایم، به ازبکستان نزد من آمده و من چند آهنگی را از ساخته های خودم برایش آماده ساختم. این آهنگها بشکل تصویری از تلویزیون های افغانستان به نشر رسید. البته نام ستاره افغان را مردم، تلویزیون طلوع و آریا پردکشن برایش داد که خوشبختانه با اجرای آهنگهای من شکیب همدرد واقعا" به "ستاره" تبدیل شد!

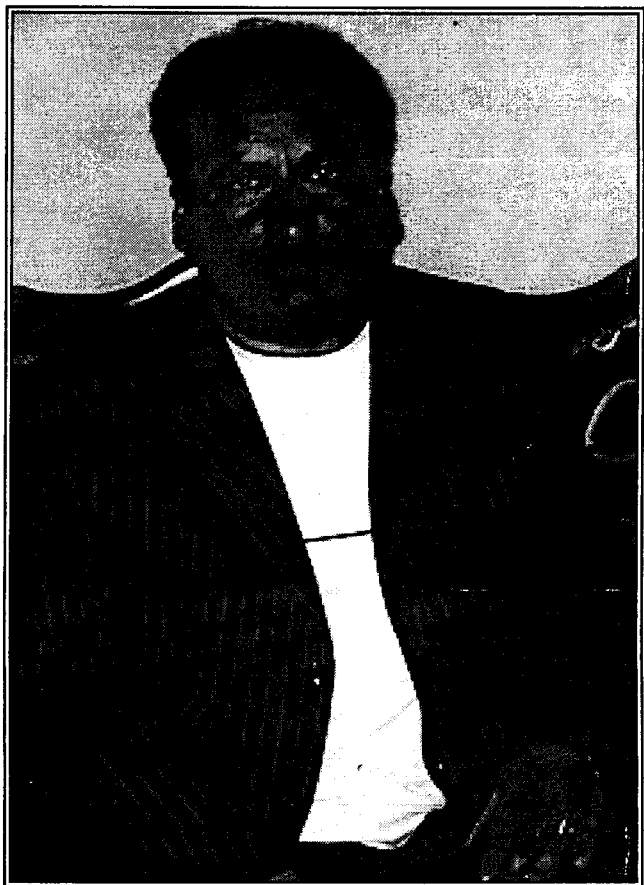
- مسلماً عده زیادی از علاقمندان هنر در مورد شما و آثار تان شناخت دارند ولی کمتر کسی را میتوان یافت که درباره زندگی شخصی شما چیزی بداند. شاید این فرصتی باشد تا دوست داران تان کمی هم درباره زندگی شخصی تان بدانند؟
 صبوری: زندگی شخصی من با لطف پروردگار خوب است و من راضی هستم. چهار فرزند، سه پسر و یک دختر دارم که همه مرا دوست میدارند. همسرم با محبت زیاد به کار هایم تشویق مینماید و ما از شروع زندگی مشترک تا همین اکنون همدیگر را دوست داریم و به همدیگر احترام قایلیم.

- با عده ای از دوستان دیگر، من این سعادت را دارم که باشما آشنائی نزدیک دارم ولی برای کسانی که شمارا از نزدیک نمی شناسند بگویند که امیرجان صبوری را خود چگونه می بینید؟
 صبوری: امیر صبوری شخص ساده خوشباور، وسواسی و امادر کشاکش زندگی صبور است.

غنا هنری در محافل هنر تحسین فراوان برانگیخته است. آهنگ های این البوم در یک کلام از یکسو قصه غصه و اندوه و از جانب دیگر جولانگاه آرزو و امید است، چه انگیزه هانی باعث آفرینش این اثر شد؟

صبوری: در ساختن البوم "زندگی همین است" درد مردم و از سوی دیگر تصادفاً در غربت و دوری از وطن داشتن وقت کافی برای فکرکردن وامکانات خوب برای آفریدن، سبب شد تا درد مردم و حرف مردم را بزبان آنها نیکه خود نمیتوانستند بیان دارند، بیان کردم و قبول شد.

- خوب حال بعد از فتح دل ها بوسیله البوم "زندگی همین است" چه کارهای دیگری را می خواهید انجام بدهید؟
 صبوری: بعد از ارایه البوم "زندگی همین است"، البوم جدیدی رابنام "قفس های طلایی" به صدای خودم آماده ساخته ام که همه تصنیف ها و آهنگ های آن جدید است و از ساخته های خودم میباشد. این البوم بدسترس دوستان و هموطنانم قرار خواهد گرفت. همچنان کلیپ DVD- شکل تصویری آهنگهای البوم "زندگی همین است" را نیز تهیه داشته ام که بزودی بدسترس علاقمندان و هموطنان قرار خواهد گرفت. هنرمند معروف و خوش صدا توپ آرش افغان که در سویدن زندگی مینماید در ازبکستان نزد من آمده و تقاضای کمک

د کونړ د اډیو تلویزیون

خلیل شنو د تخنیک مدیر

د طالبانو د واکمنۍ پرمهال د کونړ د اطلاعاتو او کلتور ریاست د دې ولایت د راډیو د فعالولو په هڅو کې بریالی شو او لسه مرکزي راډیوونه یو دستګاه کونړ ته ولیږدول شوه او په لمړي ځل یې د یو ساعت لپاره خپرونې پیل کړې چې دوخت د حکومت د پالسی سره سم یې چارې پرمخ تللې دغه خپرونې له یو ساعته دوو ساعتو ته وغځیدې کله چې د طالبانو واکمني ښکته شوه د کونړ د راډیو لپاره نوی هڅې پیل شوی په همغه دستګاه کې خپرونې څو ساعته شوې ورو ورو دملي راډیو تلویزیون

کې کونړ ته د تلویزیون ترانسمیتر هم ولیږدول شو او په اسد اباد کې د تلویزیوني خپرونې هم پیل شوې په دغو خپرونو کې یواځې د نیم ساعت لپاره سیمه ییز خبرونه او تبلیغاتي پیغامونه وو او نور یې د کابل د تلویزیون خپرونې خپرولې په ۱۳۶۸ هـ ل کال کې کله چې مجاهدینو کونړ محاصره او کمونیستي دولت د ماتې ښکته ووهل شو دولت د تلویزیون او راډیو دواړه دستګاوې ننگرهار ته ولیږدولې او په جلال اباد کې یې د کونړ په نوم خپرونې کولې په ۱۳۷۸ هـ ل کال

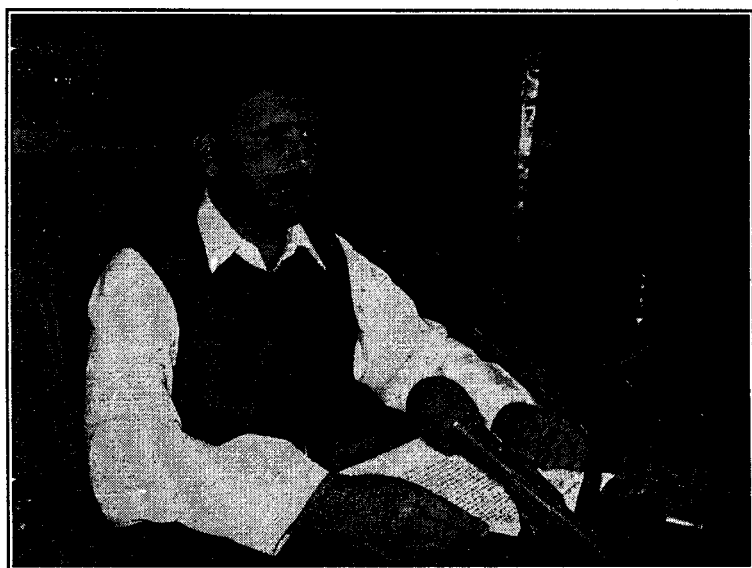
کونړ د هیواد په ختیځ کې یو سرحدي ولایت دې او د خپل ستراتیژیک موقعیت له مخې په هیواد کې د پام وړ سیمه بلل کېږي دنورو پرمختیا تر څنګ مطبوعاتي چارې هم له ډیر وړاندې په دغه ولایت کې سمبال شوي په ۱۳۶۵ هـ لمریز کال کې په دغه ولایت کې یو راډیويي دستګاه نصب او په خپرونو یې پیل وکړ په خپرونو کې د دولت مرکزي خبرونه رپوتونه او سیمه ییز تفریحي اونوری خپرونې وي چې د کونړ په ټولو سیمو کې اوریدل کېدی په ۱۳۶۷ هـ ل کال

پاکستان تر اسلام آباد او په کور دننه په ډیرو ولایتونو کې ده. د کونړ د تلویزیون سمیزې خپرونې د یونیم ساعت لپاره دي په تلویزیون کې هم د بیارغاونې پروگرامونه سمیز خبرونه موسیقي اونور تعلیمي اوتفریحی خپرونې شته د کونړ راډیو تلویزیون آمریت مسؤلین وايې پدې هڅه کې دي چې دخپلو لیدونکو او اوریدونکو سیمه نوره هم پراخه کړي اود کیفیت له مخې هم بدلون پکې رامنځ ته کړي.

محمد آصف روفی

ورکړل شوه اودولایتي بیارغاونې دډلې لخوا پکې د اړتیا وړ ودانې هم جوړه شوه. د کونړ راډیو خپرونې د کیفیت او وخت له مخې پیاوړې شوی په ۱۳۸۲ ه ل کال په لومړیو کې په کونړ کې تلویزیوني خپرونې هم پیل شوې خو په ډیرو عادي وسایلو سره سمبال وی اوس مهال د کونړ ملي راډیو اته ساعته خپرونې لري چې پکې د سیمې تازه خبرونه، دیني تعلیمي، تفریحی او نوری خپرونې خپریږي او دا وریدونکو سیمه یې گاونډي هیواد

درهبري هیت پلاوی په پاملرنه د کونړ راډیو تلویزیون تشکیل منظور او په سیمه کې دنړیوالو ځواکونو لخوا یوه لس کیلو واټه راډیو—وي دستگه هم د کونړ راډیو تلویزیون ته ورکړل شوه د کونړ راډیو تلویزیون چې دا اطلاعاتو اوفرهنگ ریاست سره یو ځای په یوه کوچنۍ ودانۍ کې فعالیت کاوو د فعالیتونو د لاغځیدو لپاره د کونړ راډیو تلویزیون آمریت په وړاندیز اود ملي راډیو تلویزیون او د دې ولایت دوالي په منظوۍ داسد اباد د منډه کول په سیمه کې اته جریبه ځمکه

خان ولي سالارزي در ليدونکي

سيد عبدالله نظمي د تلویزیون وياند

نقد چیست و منتقد کیست؟

جاویدفرهاد

منتقد کجاست؟
نخستین اصلی که منتقد را تعریف می کند، داشتن آگاهی های مبتنی بر روش نقد است. این آگاهی ها در بر گیرنده مواردیست که منتقد باید آن را در نفس خود داشته باشد. مانند:

۱- احاطه داشتن برمقوله هاوتیوری های نقد مدرن.

دانش کامل از ویژه گی هایی که نقد در محور آن شکل می گیرد. نگاه شالوده شکنانه.

دریافت نوساز از مفهوم نقد. توجه به رویکردهایی دگرگونه در متن اثر.

با استناد بر مواردی که مطرح شد، این مولفه های پنج گانه، به عنوان ویژه گی ها، مهمترین رویکردی است که کار منتقد را در حوزه نقد تبیین می کند.

جدی ترین مشکلی که در زمینه نقد و نقادی در افغانستان وجود دارد، ناشی از تعریف یکجانبه نقد (یعنی نقد به معنی انتقاد صرف) است؛ زیرا به دلیل عدم درک از مفهوم "نقد"، بسیاری ها در جامعه ما به مسأله بیان "انتقاد صرف" در حوزه نقد می پردازند و ارزش ها را همسان با کاستی ها، در فرایند نقد و نقادی مطرح نمی سازند.

پس از همین جاست که منتقد بدون توجه به جنبه های معیاری نقد، فقط به برداشت یکسویه از اثر و موضوع مورد نقد می پردازد. با توجه به همین کاستی در قرائت یک جانبه از مفهوم نقد است که از سال ها به این سو، نقد با روش های معیاری و به دور از "غرض و مرض های فردی" در کشور ما شکل نگرفته است.

پس برای شکل گیری نقد معیاری و هنجارمند، نخست از همه، باید فرهنگ نقد پذیری را ایجاد کرد و سپس به نقد معیاری در حوزه مربوط پرداخت.

نکته ای را که در بحث فرهنگ نقد می خواهم به آن تأکید کنم، در نظر گرفتن معیارهای بالا برای عملی سازی روش های سامانمند در فرایند نقد است؛ زیرا اگر برای درک میزان ارزش ها، معیاری برای اندازه گیری وجود نداشته باشد، نقد روشمند نمی تواند شکل بگیرد.

۲- فرهنگ نقد پذیری: "رابرت گیدمن" نویسنده اروپایی می نگارد: "پیش از این که در بحث ظرفیت شناسی، نقد، ظرفیت ارزشی دانسته شود، فرهنگ نقد پذیری ظرفیت ارزشی پنداشته می شود".

در این تعبیر "گیدمن" اشاره جالبی برای وقع گذاشتن به "فرهنگ نقد پذیری" وجود دارد. بی تردید، داشتن روحیه فرهنگ نقد پذیری، یکی از ظرفیت های ویژه، برای داده ها نقدانگشته می شود. برای آن که به این ظرفیت دستیابی پیدا کنیم، بهتر است به رویکرد های سازنده و اثرگذار در فرایند فرهنگ نقد پذیری، توجه جدی داشته باشیم:

حساسیت های منفی و روش های تلقی یکسویه درباره خود و اثررا کنار بگذاریم. به آرای دیگران در هنگام نقد، دقت کنیم. تحمل آرای خلاف پیش و سلیقه خود را داشته باشیم. از نقدنترسیم. اشتباه در هنگام عمل را، امرطبیعی بپنداریم. خو گرفتن به این اجزای پنج گانه، مستلزم تجربه و تکرار این روش های فرضیه یی در فرایند نقد پذیری است.

باز اندیشی، نوگرایی و زودن گرد قرائت های سنتی و متحجر، از شمار رویکردهایی است که می تواند ظرفیت فرهنگ نقد پذیری را در وجود ما گسترش بدهد.

... جدی ترین مشکلی که در زمینه نقد و نقادی در افغانستان وجود دارد، ناشی از تعریف یکجانبه نقد (یعنی نقد به معنی انتقاد صرف) است؛ زیرا به دلیل عدم درک از مفهوم "نقد"، بسیاری ها در جامعه ما به مسأله بیان "انتقاد صرف" در حوزه نقد می پردازند. نقد چیست؟

نقد، یکی از روش های مهم به منظور ارزیابی مفاهیم، پدیده ها و داده های مختلف در فرایند تولید و آفرینش است. "فوکویاما" اندیشمند پست مدرنیست در باره نقد می نویسد: "نقد، روش بررسی، در فرایند گیرنده گی و دهنده گی ذهن است که در ارتباط دو سویه بانگرش نقادانه و ماهیت اثر شکل می گیرد. اما چیزی که در متن این بحث (نقد چیست)، پیش از همه به آن باید پرداخته شود، توجه به فرهنگ نقد و رویکردهای سازنده آن است. مهمترین نکته یی که در فرایند نقد ضروری پنداشته شده و از شمار رویکردهای سازنده در عرصه نقد انگاشته می شود، توجه ویژه به فرهنگ نقد و سپس فرهنگ نقد پذیری است: ۱- فرهنگ نقد:

پیش از این که منتقد به نقد داده های مطرح پردازد، باید به معیارهایی که در بر گیرنده فرهنگ نقد است توجه داشته باشد. این معیار ها، مشمول این روش ها است: پرهیز از حُب و بُغض و یکسو نگری. جلوگیری از قطعی انگاری در هنگام بررسی. بررسی همه جانبه و مبتنی بر ویژه گی های مثبت و منفی اثر.

برهم زدن هنجارهای متعارف و سنتی در حین ارزیابی و ارزشیابی و هنجارشکنی های آگاهانه. آگاهی داشتن از تیوری و نظریه های جدید در حوزه نقد و بررسی. افزودن بر این فرضیه های پنجگانه، شمار دیگری از فرضیه های مطرح در زمینه فرهنگ نقد وجود دارد که برای پرهیز از ملالت و توجه به اصل فشرده نویسی، به همه ای آن موارد، اشاره نشد.

فضل الرحمن فيروز

2009 1 27

خالده الكوزى كوينده تلويزيون ملي

البيوم اين شماره

محمد شفيق احمد زى كوينده تلويزيون ملي

سلام سنگى

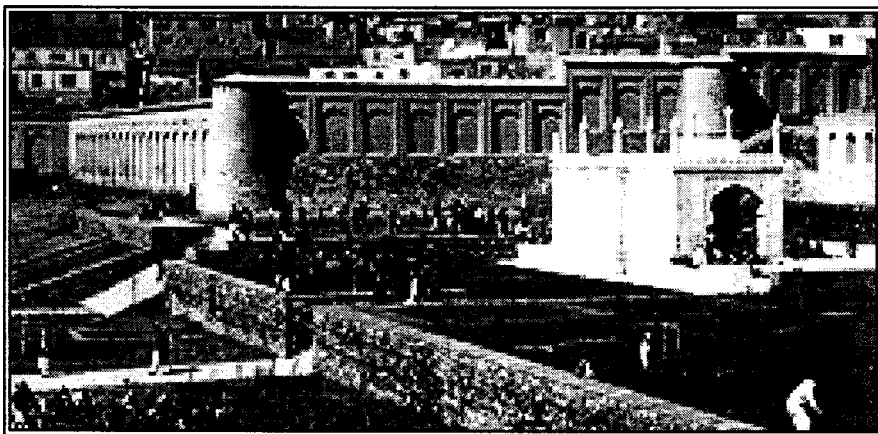

حاجى محمد كامران

رحيم مهريار

باغ بابر کابل

ایوب آرون

موقعیت جغرافیایی باغ هم به اهمیت آن افزوده است. این باغ در دامنه غربی کوه شیردروازه چشم انداز قشنگی به سوی شهر دارد. بخش وسیعی از غرب شهر کابل و همچنین قسمت هایی از رود خانه کابل، که از دامنه باغ می گذرد، از باغ بابر به خوبی دیده می شوند.

احتمالاً موقعیت زیبای این منطقه باعث شده بوده که ذوق طبیعت گرای بابر برانگیخته شود و او دست به ساختن باغی در آن جا بزند.

مسجد مرمرین نیز در باغ بابر وجود دارد بابر در جوانی پس از تصرف کابل به زودی شیفته طبیعت و آب و هوای این شهر می شود. او در کتاب "تذکر بابری" (بابرنامه) از طبیعت دل انگیز کابل به خوبی یاد کرده است.

این شاه مغولی، کابل را به عنوان پایتخت تابستانی خود برگزید و قلمرو وسیع امپراتوری خود را که از آسیای میانه و خراسان تا بخشهای از شبه قاره هند گسترده بود، از همین جا اداره می کرد.

بابر پسر عمر شیخ، از نوادگان امیر

این باغ پس از تاسیس تا حدود بیش از چهارصد سال دیگر تفرجگاه فرمانروایان و شاهان مختلف بود باغ تاریخی بابر اخیراً بازسازی شده و با آن که روزانه صدها نفر از آن بازدید می کنند تنها افراد کمی از گذشته آن آگاهی دارند.

امان الله صاحب زاده، رئیس موسسه باغ بابر می گوید در روزهای عادی بیش از ۵۰۰ نفر و در روزهای تعطیل تا ۹ هزار نفر به این باغ می آیند.

رئیس موسسه باغ بابر می گوید بازدیدکنندگان باغ را مردم شهر کابل، خانواده ها، خارجی ها و جهانگردان تشکیل می دهند.

بسیاری از کسانی که وارد این باغ می شوند، می گویند برای تفریح می آیند و به ساختمانهای تاریخی ای این باغ، کمتر توجه می کنند.

شمار کمی هم هستند که از ساختمانهای تاریخی در باغ بابر، دیدن می کنند و تابلوهای راهنمای باغ را می خوانند. آقای صاحب زاده می گوید دو نفر را برای راهنمایی بازدیدکنندگان باغ گماشته

آرامگاه بابر باغ تنها یک باغ با چند درخت نیست؛ آرامگاه ظهیرالدین محمدبابر و چند ساختمان تاریخی هم در میان آن قرار دارد که از اهمیت تاریخی زیادی برخوردار است.

باغ بابر از قدیمی ترین باغهای کابل است که بخشی از تاریخ این شهر را با خود دارد. این باغ را ظهیرالدین محمد بابر، بنیانگذار امپراتوری گورگانیان هند، پس از آن که کابل را در ۱۵۰۴ (۹۱۰ هجری قمری) به تصرف خود در آورد، احداث کرد.

این باغ، حدود چهارصد سال دیگر تفرجگاه فرمانروایان و شاهان مختلف بود. برخی از این فرمانروایان ساختمانهای جدید به این باغ افزودند.

باغ بابر مانند دیگر ساختمانهای سلطنتی، برای صدها سال رازناک و مرموز بود و کسی اجازه ورود به آن را نداشت. دروازه های باغ بابر در سال ۱۹۳۰، در زمان حکومت نادر خان، به روی مردم گشوده شد و به تفریحگاه عمومی تبدیل شد.

تیمور و قتلغ نگار خانم، از نوادگان چنگیز خان است. او در ۱۴ فروری ۱۴۸۳ میلادی (ششم محرم ۸۸۸ ه ق) در فرغانه به دنیا آمد.

بابر در یازده سالگی وارث فرمانروایی پدرش و پس از جنگهای بسیار با فرمانروایان ازبک و تاتاردر آسیای میانه، در ۲۱ سالگی روبه سوی کابل و سرزمین افسانه ای هند نهاد.

بابر در سال ۹۳۲ ابراهیم لودی را در دهلی شکست داد و امپراتوری کورگانی هند را بنیان نهاد و در ۲۶ دسامبر ۱۵۳۰ (۹۳۷ ه ق) در شهر آگره در هند پس از ۳۸ سال سلطنت درگذشت.

ابتدا جسد او را در شهر جمنا به خاک سپردند؛ اما شاه جهان پسر او پس از نزدیک به ده سال استخوانهای او را بنا به وصیت خود او به کابل منتقل کرد و در باغی که خود او ساخته بود، (باغ بابری) دفن کرد.

منظره استثنایی شاه جهان در کنار آرامگاه پدرش مسجد کوچکی را از سنگ مرمر ساخت و آرامگاه او را هم با محوطه کوچک مرمرین از حریم مسجد جدا کرد.

در این باغ نشانه هایی از دل بستگیها و علاقه مندیهای بابر به زیباییهای طبیعی به جا مانده و تا اکنون حفظ شده است.

حوض باغ با ساختمان پلکانی آن منظره استثنایی را به وجود آورده است. زمانی که حوض از آب پر می شود، آب آن به حوضهای کوچک پایین آن از راه آبرو

مرمرین سفید سرازیر می شود.

در دامنه باغ ساختمان دو طبقه خشتی با مهندسی ویژه ای است که گفته می شود شاه جهان آن را برای توقف کاروانهای بازرگانی ساخته بوده است.

آقای صاحب زاده، رئیس موسسه باغ بابر می گوید در بخشی از این کاروانسرا جایی برای افراد فقیر و بی پناه کابل قدیم اختصاص داده شده بوده و آنان در آن می آسودند.

آقای صاحب زاده می گوید این کاروانسرا، در حوادث مختلف کاملاً از بین رفته بود و در سالهای اخیر با مواد ساده محلی دو باره به شکل گذشته آن ساخته شده است.

این ساختمان اکنون هم به نام کاروانسرا یاد می شود و دفاتر اداری و موزیم (موزه) باغ در داخل همین کاروانسرا قرار دارد. اکنون همه کسانی که وارد این باغ می شوند، از داخل همین کاروانسرا می گذرند.

کاروانسروا کاروانسرای باغ بابر در دامنه باغ ساختمان دو طبقه خشتی با مهندسی ویژه ای است که گفته می شود شاه جهان آن را برای توقف کاروانهای بازرگانی ساخته بود.

در سال ۱۸۸۰ امیر عبدالرحمان خان دو ساختمان دیگر در داخل باغ بابر ساخت و بیشتر خانواده او از این ساختمان ها استفاده می کرد. اکنون یکی از این ساختمانها که در گوشه جنوب شرقی باغ قرار دارد به نام "قصر ملکه" معروف

است و ساختمان دومی که در سالهای گذشته به عنوان غذاخوری از آن استفاده می شده اکنون به نام پاولیون (سرایه) یاد می شود.

آقای صاحب زاده می گوید در حال حاضر پاولیون باغ یکی از محل های تجارتي باغ است و در آن مراسم و کنفرانسهایی در بدل پول برگزار می شود. این ساختمان پایین تر از مسجد مرمر قرار دارد.

به دور مجتمع ساختمانها، استخر، گلخانه، گلزارها و درختان باغ بابر یک محوطه خشتی کشیده شده که تا سه متر بلندتر دارد. محوطه باغ بابر بیش از یازده هکتار مساحت دارد.

بازسازی باغ بابر از سال ۲۰۰۲ با همکاری بنیاد فرهنگی آقاخان آغاز شد و در حال حاضر در حال پایان یافتن است. اکنون این باغ به حال نخست خود بازگشته است.

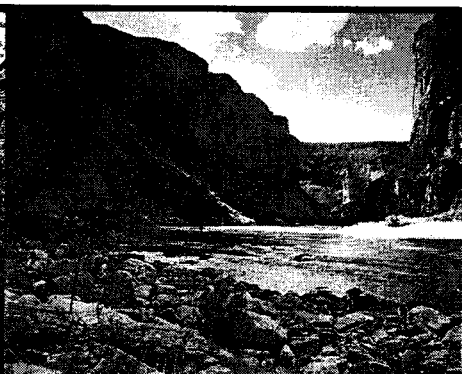
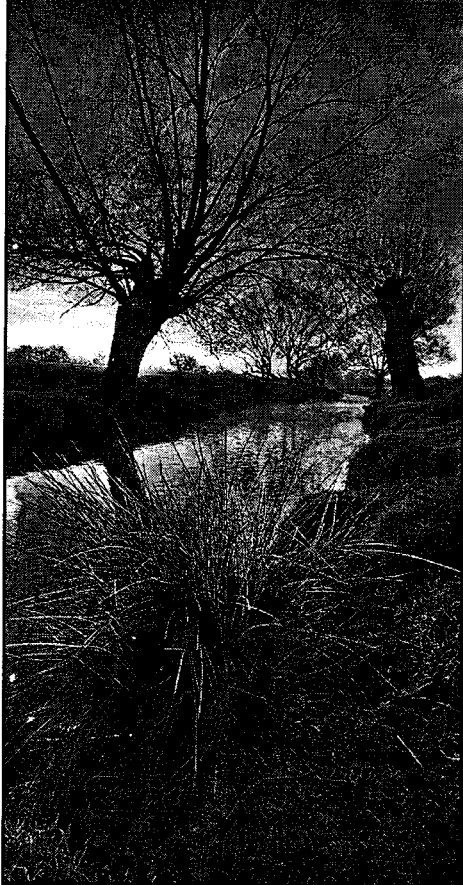
آقای صاحب زاده می گوید این باغ را شورای نه نفری به اساس قراردادی که بنیاد آقاخان با دولت افغانستان امضا کرده، اداره می کند.

او گفت کسانی که به این باغ می آیند، در بدل دریافت تکت دخولی، پول می پردازند. و این پول، برای اداره و نگهداری باغ به مصرف می رسد.

باغ بابر تنها میراث تاریخی کابل است که در حال حاضر در وضعیت خوبی قرار دارد.

د غر پینه

انور وفا سمندر

صوت د سمندر پر غارو، د خپل نا آشنا وطن په لور، د تلوو تلوسه لري. مور هم ددغه خاموش جشن د نماتخو په خاطر خپل زړه پر سکوت ورکوو. انسان د غر شپیل دی. انسان غر ښکاره کوي. انسان مجسم کلام دی. انسان گوري، پوهيري، اوري او دا ټول غر دی چې را څرگنديري. يوه.

بزرگراکاو، د هغه د لاس پرتاکو او د وچولي پرخولو وريخي، غنم، جوار او شني شوتلي را وتوکيدلي او دي ټولو خدای ياداوه او دومره غرونه له چوپه خوله بزگر څخه راوتل؛ خو هغه ټولو بيسواده گانه، اخر هغه کتاب نه ليکه! مور په وينخلو حواسو او سپين ذهن کې، د خيال ديوه بلوو او په دغه شعر کې د

سپينه ده، پاکه ده، بي عيبه ده، مړينه او زوال نه لري. انسان ويريري! خو د ويرې موضوع ته نشي ورکتلی! انسان له پيله دارول شوی؛ مېنډې او پلرونه لومړي واکمن استازي دي چې ويره د تازه، نوي او ماشوم انسان په ذهن او خاطرو کې کړي! وېره مور ته راکړل شوې. وېره اصلي نه ده. مور وېره زده کړې. وېره بايد ووينخو؛ زموږ زړه هغه سمندر په خان کې ویده لري چې وروستی به د وېرې ټول شرمونه وشروي او مور ته به خيال او خوب سپيني او تازه او سوچه او بي گناه خوښی را پخلا کړي. نو راځی دا له شرمونو او وېرو ډکه ورځ په يوه خالي شپه وپلورود. شپې خيالی گر اقليم کې زموږ او ستاسو د روح بيری د نور او

ژوند مينه دی، هستی مينه ده، دا لمر، دا ستوری، دا سپورمی ټول د هغې ابدی مينې سوغاتونه دي چې مور ته د لوی مينه گر کيسې کوي. دا له رنگينو کبانو ډک مست سيندونه، دا د جگو جگو ونو ځنگلونه او پريمانه ميوې، دا له غميو ډک غرونه، دا زموږ لوی انساني تير... ټول له عشق او مينې پيدا شوي. زموږ شرف په دی کې دی چې هستي په مينه وپالوو. «په هيڅ راز له الهي رحمت څخه بهې برخې نه ياستی؛ مگر دا چې هغې مينې او محبت ته څټ کړی چې ستاسو لپاره دالی شوی.» مينه يو سپين قلمرو دی، دا قلمرو هيڅ ډول پولې او سرحدونه نه لري، د مينې په سپين هيواد کې نه ويری ته خای شته او نه شرم ته. مينه

زړه پر لاسونو ښوروو او د هستی په ذات کې نغښتی خوږ ریتم په خبرو او غږیدلو او (غر) کیدلو راولوو.

باید سپین شو. باید لومړني شو! مور چې په جنت کې کور خوشي کاوه؛ دا فکرونه، باورونه راسره نه وه! دا زموږ نه دي! دا مړه غږونه او مړې سندري دي!!! مور باید د حواسو او ذهن تیاره شپه په خپل دننه کې ختمه کړو. زموږ کلمه د سمندر د څپو غږ دی. زموږ غږ هغه خندا ده چې غاتولو له شمال څخه زده کړي. زموږ نار هغه غږ دی چې خندا ورڅخه جوړيږي. د غږ او رڼا سیلانیانو! دغه د وړمو کاروان هم تیرشو! اوس مور او تاسو یو او په ستوریو کې ولاړه د سکوت دمه! شپه تیاره ده؛ خو څه شی نه لرئ! شپه یو تش فصل دی. شپه زموږ د خیالونو او زړونو د الوتلو پرمخ تش تاټوبی دی. مور په شپه کې، د زړه په سترګه، د خیال په وزرونو ناپیدا ځمکې مومو. راځئ چې دغه شخصي او خصوصي سفرونه پیل کړو! لږ شیبه وړاندې د میلمستیا وریا باغونه دي او هرڅوک خانګری میلمه.

جانان اوسي زما او ستا دواړو په زړو کې لکه ژوند چې دی موجود ټولو دانو کې مور په وینځلو حواسو او سپین ذهن کې، د خیال ډیوه بلوو او په دغه شعر کې د زړه پر لاسونو ښوروو او د هستی په ذات کې نغښتی خوږ ریتم په خبرو او غږیدلو او غږکیدلو راولوو. دغه له سترګو پناه پاچا هغه وخت لیدل کیږي چې انسان د مینې، رڼا او سپیڅلي کلام مجرا او شپیلې شي. روح د اګاهۍ له سرمنزل څخه را لیري شوی دی. هغه څه چې د

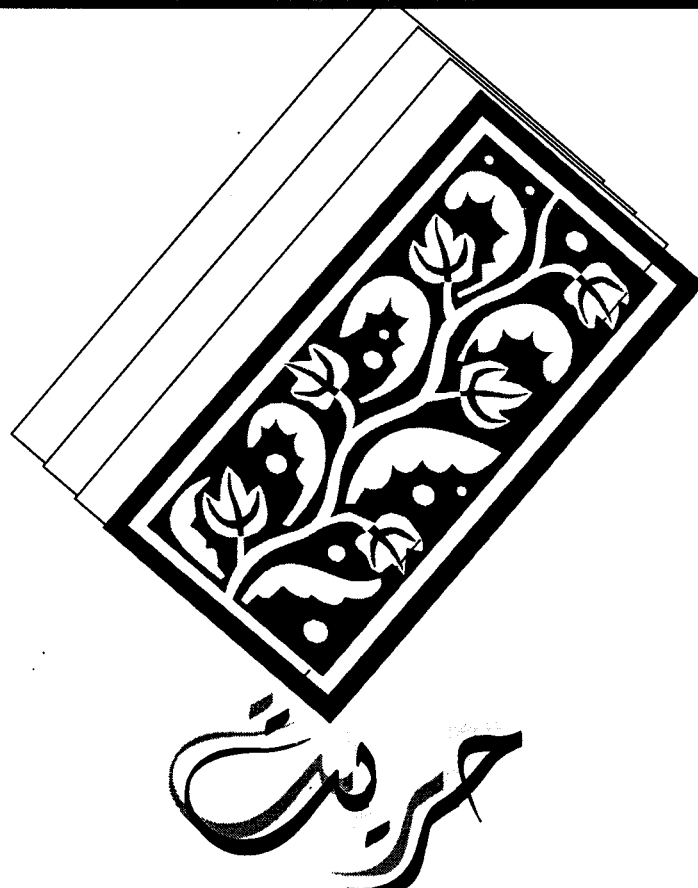
روح سترګې او غږونه یې ویني، اوري؛ زموږ د فزیکي سترګو او غږونو په واک کې نه دي؛ نو مور هغه وخت کولای شو دهستی زړه ووینو، هلته واوسو او هغه ډرک کړو، چې ویش روح شو. «خدای له مور سره مینه کوي، نو مور هم باید داسې وکړو؛ مور هم له خدای سره مینه کو»

ژوند د مینې اولاد دی. هستی د مینې باغ دی. زموږ څیرې، رنگونه، نومونه د مینې راز راز څیرې، رنگونه او نومونه دي. هرڅه چې ګورو مور ته د مینې راز را اورو، نو مور ټولې هستی ته خاندوو. ټوله هستي د ستري مینې ننداره ورکوي. څیره او شکل او نوم او هویت زموږ لپاره نقاب دي. اروا د نور او صوت له جنس څخه ده. دغه ډبرې، نباتات، راز راز ژوندي موجودات او انساني رنگین نفوس؛ ټول فزیکي کالپونه او کورنه او کالپوتونه دي. زموږ فزیکي-ذهني هویتونه، همدغه د اروا موقت کورونه دي. د خیال او اروا سترګه د څیرې او پوست څټ ته دغه ستره لومړنی ښکلا لیدلای شي. ځکه مور په خوب کې د ځمکې، ستوریو، کهکشانونو څټ ته را څخه ورکې ځمکې لیدلای شو او دا ټول ستاسو سره دي. ورځ زموږ کرونده ده. هغه څه چې د ورځني تلاش او هڅو په پای کې یې لاسته راوړو؛ زموږ خپل درمند جوړوي. دغه درمند زموږ له فکر او کړو وړوڅخه پوخ شوی. دا غلي داني مور پخپله کرلي، مور خپل کرلي ازغي او الماس ریبو!ولي مور خپل درمندونه نه منو! زموږ درمندونه پراغزو ډک دي. مور د سرو دانو پرځای

ترخه خوځان او پوچې داني په لاس راوړي. زموږ طبیعت تریخ دی، له خدای څخه گپله لرو. گاونډیان مو نه خوښیږي. ذهن مو له شکایتو ډک دی. های! خدایا ومی موندلی ته په هرڅه کې راسره یې؛ شکر: کرزما، کینت زما، لو زما، درمند زما! زده می شول؛ زه هرڅه هغسي کرم چې غواړم یې! چوپیتیا ده. خاموشي خوره ده. زه پروت یم. نه خوڅیرم. نه غږیږم. ذهن لگیا دی، څه کارلري: ورځ پای ته رسیدلي، ما ښه گټه نه ده کړې، ما ښې نومړې نه دي اخستي، ماته چا مینه او محبت نه دی را کړی، زه له چا څخه ښه خاطره نه لرم، زه له دنیا دنیا دردونو او ډیرو ډیرو گیلو ډک یم. سکوت کې پټ غږ خواب را لنډوي، زه دا له خپل زړه څخه اورم، سکوت زما زړه ته لاره لري: هرڅوک خائنه پخلی کوي، مور به هم دا خپل پخلي خورو؛ ترڅو دا تجربه کړو چې د هرچا او ټولې هستی هرکلي ته د زړه په قدمونو ورشو. نو راځئ چې دغه شیبې، دغه فضا په ښو غږونو او ښو غبرګونونو له سره ورنګو! راځی چاپیریال، کورنی ماحول او خپل وجود ته مینه او محبت ورکړو. مور د مینې، ښکلا، خیر او محبت باغوانې کوو. ټوله هستي سپینه ده، تیارې له ما څخه راوتلي او د تقدیر دا توري پانې یې راته میراث پرايښي. ژوند شعرده او شاعر زه یم. شاعر د غږ شپلی دی. شاعر یو روان او جاري غږ دی. شاعر د غږ پر رود خان خرڅ کړی. شاعر خپل زړه رڼا ته پرايښي. شاعر خپلې سترګې لمرونو ته خوشي کړي. شاعر خپل غږونه د خیال

پاتی ۳۸

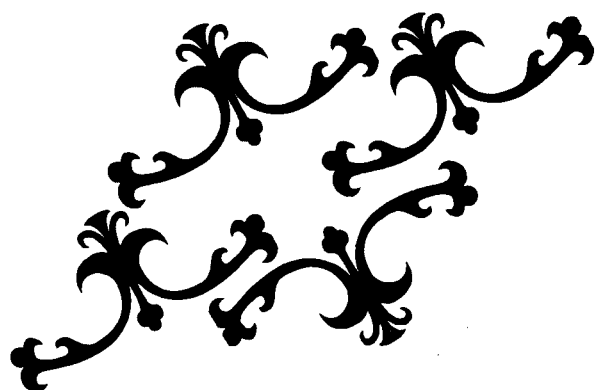
رزم نگاه

همچومن یارب کسی سرگشته و حیران مباد
 شایق رمزنگاه دیده خوبان مباد
 در پی وصل نگاری بی سرو سامان مباد
 مبتلاي محنت ورنج و غم هجران مباد
 ساده دل بودم به دام عشق یار افتادم
 در بهار زنده گانی کام دل حاصل نشد
 شوخ بی پروای من باری به من مایل نشد
 درد و داغ زنده گئی دور از من بیدل نشد
 ارسرشك دیده ام روشن چراغ دل نش
 مرغ طبعم گر کند میلی به پرواز دگر
 پاس احسانش کنم با سـازو آواز دگر
 نشکند گر خامه ام افشا کنم راز دگر
 بگذرم زین عشق گیرم عشق دمساز دگر
 مست جام بادهء عشقم خمار افتاده ام
 سامحا را زدل خود با کسی دیگر مگو
 شرمساری ها نگرده پردار عذرتو
 گرهمی خواهی که عمرت بگذرد با آبرو
 استعانت جز ذات کبر یا از کس مجو
 بر سـر راه ندامت خاکسار افتاده ام
 فداحمد سامح صدیقی

دمجنون ژوندون به خه وي چي ليلامري
 خه په کار دی تش کالبوت چي زره دچا مری
 زره دیوه ده دا دختو په قـالب کبني
 خدا ومه کره چي په دا دیوه دچا مري
 چي مرغه لارشي قفس د ماتیدو دی
 که به زره مري تش کو گل دي لا پخوا مری
 هیخ ممکن نه دی پاینت دهغه پری
 زره چي مری کالبوت مجبور دی خامخا مری
 حریت دهر ملت دبدن زره دی
 که دانه وی هم ملت مری هم بقامری

عبدالشکور رشاد

لایق

کسی لایق اشک ریختن نیست

ولی آن کس که تومی فواهی برایش

اشک بریزانی

ترا هرگز به اشک ریختن نمی گذارد

فراه وال زاهدی

خاضع

ای آفتاب مهرو عواطف کجاستی
وی عشق پاک بهر چه پنهان زماستی
تابش بکن که رفت ز عالم همه امید
پرتوفگن که مظهر هر مداعاستی
سوزی فتاد بردل واز دیده شده برون
اشکی که بهتر از گهرو کیمیاستی
شبم چکیده از رخ گل با همه نشاط
خندید غنچه گفت چرا در فناستی
رفتم به کوی یار کشیدم زدل نوا
در گوش دل هنوز چه شور و نواستی
خاضع به چشم معرفت خویشتن نگر
بهر چه آمدی و در آخر کجاستی

خاضع

راخی

هر خومی که دزیره قـرار ولوله راخی
پوهیرم ولی نـه چـی قتلولو له راخی
بلبل کری دگل وصف که بهار وی که خزان
بوراته خـوی بس یوبنکلولو له راخی
غمونـه دآشنا زه اوس په هیخ نه هیروم
ای غـمه ! ددنیا که هیرو لو له راخی
ارمانه ! دآشنا شه دآشنا سره میشته
چـی زره له " خاطر " آزارو لو راخی
مصری خان خاطر

گل په گل

که چا اولیدو گلونو کښ زما گل

بي مثالہ يــــي نظير دلم باگل

دحکمت دگل په شان به بل گل نه وي

دصحرا دگلـــــــستان يادبيد يا گل

گل مي گل دی گل می روح او محبت دی

گل می ژوند دی، گل می شعر د شعر پت دی

گل می غم ، گل می بنادی، گل می دنیا ده

لنډه داچي حکمت گل دی ، گل حکمت دی

گل می رنج ، گل می دارو گل می کباب دی

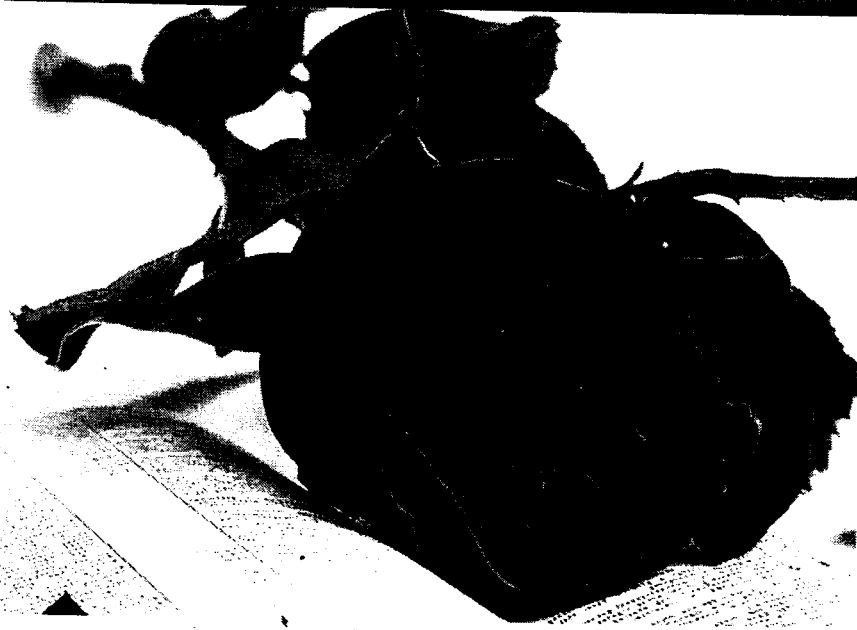
گل می سوز دی ، گل می ساز، گل می رباب

دی

گل می ژوند، گل می مرگ ، گل می دنیا ده

گل می هم دی حقیقت گل می سراب دی

عبدالرزاق حکمت

صرف برلی تو

چی بگویم؟

چی بنویسم؟

چی فریاد زلبان خاموشم به درقبت بزنم

که اشک هایت را دیده نمی توانم

و من درلحظه های غم گل لبخند می رو یانم

صرف برای تو!

تراشکوافراه وال زاهدي

دهیات (فلسفہ)

بلبل فریاد کری ، دغہ را یادکری

صیاد به کوم خای ، غورولی وی

پرون زه بل خای ، او نن دلی یم

سبا به چیرته زمامقام وی

بلبل ژراکری ، داسی وینا کری

خه تعجب دی ، که ساه می خبزی

گل ته چی گورم ، پرون غوتی وه

نن تازه گل دی ، سبارژیوی

محمد شاه خیال

رباعی و دوبیتی در تاریخ ادبیات

این کوزه چو من عاشق زاری بوده است

در بند سر زلف نگاری بوده است

این دسته که بر گردن او می بینی

دستی است که بر گردن پاری بوده است

رباعی و دوبیتی کوتاه ترین قالب های شعر کلاسیک ما را تشکیل می دهند که طوری که از نام آنها بر می آید در دو بیت خلاصه می شوند و در هر دوی این قالب ها بیت اول مقفی است و این دو قالب بر عکس دیگر قالب های شعر کلاسیک ما دارای وزن شخص هستند به این معنی که دیگر قالب های شعر مانند غزل، مثنوی و قصیده در هر کدام از وزن های مشخص شعر فارسی سروده شده باشند لطمه ای به قالب آنها نمی زند در حالی که در رباعی می بینیم که باید بر وزن لاجول ولا قوه الا بالله سروده می شد و این قاعده تا امروز نیز برای این قالب باقی مانده است. یا در دوبیتی می بینیم که وزن مشخص آن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن است و مانند رباعی این قاعده برای این قالب نیز به شکل مشخص مانده است که باعث تفریق این دو قالب از یک دیگر و هم چنان تفاوت آنها از دیگر شعرهایی که در دو بیت سروده می شود و دارای مطلع نیز می باشند می شود. اوزان این دو قالب از شیرین ترین و گوش نواز ترین وزن های شعر فارسی می باشند که در طول تاریخ ادبیات کمک زیادی را به این قالب ها کرده اند. وزن این قالب ها از یک طرف و کوتاه بودن آنها از طرف دیگر و هم چنان محتوای رباعی و دوبیتی آنها را بر سر زبان ها انداخته و به

زمزمه های شبانه و لحظه های دل تنگی مردم تبدیل ساخته است. از نظر محتوایی بیشتر کارهایی که در این قالب ها تا امروز داریم به خصوص کارهایی که در چوکات ادبیات کلاسیک ما می گنجد دوبیتی های آن را عاشقانه می یابیم و رباعی ها را بستری برای بیان مفاهیم فلسفی و پند و اندرزهای اخلاقی در می یابیم که هم زمان با آن بستری برای شکایت از بی وفایی دنیا نیز هست. در دوبیتی های تاریخ ادبیات که مانند وزن ملایم و دورونمایه لطیف آنها از زبانی لطیف و بسیار نزدیک به زبان مردم برخوردار است گاه مسائل عاشقانه با چنان زیبایی و ظرافت و در عین حال سهل الوصولی بیان شده است که مخاطب را وارد یک فضای نوستالوژیک می کند که به راحتی مخاطب را تحت تأثیر قرار می دهد.

یکی درد و یکی درمان پسندد
 یک وصل و یکی هجران پسندد
 من از درمان و درد و وصل و هجران
 پسندم آنچه را جانان پسندد
 دلا خـوبان دل خونین پسندند
 دلا خون شو که خوبان این پسندند
 متاع کفر و دین بی مشتری نیست
 گروهی آن گـروهی این پسندند
 دو زلفـسانت گرم تـسار ربابم
 چه میخواهی از یـمن حال خرابم
 ته که با مو سر یاری نداری
 چرا هـر نیمه شو آبی بخوابم
 ز دست دیده و دل هر دو فریاد
 که هـر چه دیده ببند دل کند یاد
 بسازم خـنجر نیش ز فولاد
 ز من بر دیده تـسا دل گردد آزاد

بابا طاهر عریان شاید سرشناس ترین چهره در قالب دوبیتی باشد شاعری که هر چند در قالب های غزل و قصیده هم کارهایی دارد اما نه تنها در بین مردم بلکه در بین اهالی ادبیات هم به عنوان شاعر دوبیتی شناخته می شود و طوریکه در این کارها دیدیم اکثر آنها از شهرت فراوانی برخوردار است تا جایی که بیشتر شان را مردم از بر می خوانند و شاید زمزمه های آنها را از داخل گهواره به یاد داشته باشیم که مادر ها آنها را به عنوان لالایی استفاده می کردند. نکته دیگری که در این قالب باید به آن توجه کرد طوریکه اشاره ای هم به آن کردیم نزدیک شدن زبان این کارها به زبان مردم است تا حدی که قسمت زیادی از آنها را به زبان عامیانه در می یابیم و از این درجه واضح است که از نظر زبانی هیچ پیچیدگی و ابهامی در آنها وجود ندارد و از نظر محتوایی نیز سراغی از حرف های دور از فهم عوام الناس را در آنها نمی یابیم و حرف ها و آنچه در آن ظرف می یابیم نیز مانند زبان شان ساده و صمیمی است و همین مسائل آنها را در بین مردم به خوبی جا انداخته است. اما در برخورد با رباعی با زبانی روبرویم که تا اندازه زیادی نسبت به دوبیتی به سمت زبان رسمی حرکت کرده و به خاطر بار فلسفی قسمت زیادی از آثاری که در این قالب شکل یافته از نظر محتوایی هم آن سهل الوصولی دوبیتی را در آن نمی توان دید. در اکثر رباعی هایی که در زبان پارسی داریم شکوه ای از روزگار دیده می شود و به مخاطب گوش زد شده که دل به این دنیا نباید بست. به طور مثال در تاریخ ادبیات پارسی در رباعی از مشهورترین چهره ای که می توان نام برد عمر خیام است شاعری که جز رباعی هایش از او اثر دیگری در دست رس نداریم و به خاطر بیان و حرف هایش متشرعین نیز میانه خوبی با او ندارند. در رباعی های خیام گذر زمان از نکات برجسته مورد تأکید اوست و در هر جا که برای او موقعیتی فراهم آمده این فریاد را سر داده است.

آن قصر که جمشید در او جام گرفت
 آهو بچه کرد و شیر آرام گرفت
 بهرام که گور می گرفتی همه عمر
 دیدی که چگونه گور بهرام گرفت

این کوزه چو من عاشق زاری بوده است
 در بند سر زلف نـگاری بودست
 این دسته کـه بر گردن او می بینی
 دستیست که بر گردن یاری بودست
 نیکی و بدی که در نهاد بشر است
 شادی و غمی که در قضا و قدر است
 با چرخ مکن حواله کاندر ره عقل
 چرخ از تو هزار بار بیچارتر است

گاه از این قالب برای بیان مفاهیم عرفانی نیز به خوبی استفاده صورت گرفته و شاعران عارف ما به این قالب نیز بسیار توجه کرده اند به طور مثال کارهایی زیادی از بزرگانی مانند حضرت مولانا جلال الدین محمد بلخی و حضرت ابولمعاتی بیدل دهلوی داریم که از آن به عنوان ظرف مناسبی برای بیان حرف ها و دغدغه هایشان استفاده کرده اند.

ما را نه زری است نه نثار سیمی
 جز تحفه عجز بندگی تقدیمی
 چون شاخ گلی که خم شود پیش نسیم
 از دوست سلامی و از مـا تسلیمی

دندری مشهور موزیمونه

دهـغه تعريف له مخـخي چي (ايكوم)كړي،موزيم دفـرهنـگي،طبيعتي اوتاريخـي ارزښتمنو شيانو راټولولو، ساتلو،خبر لواندنناري لپاره كېښودلوته ويل كيري چي موخه او مقصدي دادي.

۱- دپخوانيوخلكو داناراراتولول او زېرمه كول او بيابي راټلونكي نسل ته ساتل .

۲- دپخوانيو او اوسنيوتاريخي، علمي، فني، صنعتي او هنري آثارواو پښتو ترمنځ مقايسه او ارزونه

۳- دقومونواو ملتونو ترمنځ تفاهم راوستل او تقويه كول.

۴- دنري په فرهنگ او تمدن كي دمختلفو او بيلايل قومونو او ملتونو دونډواوبرخو

معلومات ياپېژندل.

۵- دزده كوونكو، محصلينو ، پوهانو او څيړونكو دپوهي كچه لوړول.

۶- دملي او تاريخي فرهنگي ميراث دويجاړيدو اوله منځه تللو مخه نيول . په نري كي نن ډير موزيمونه شته چي دمختلفو آثارو ساتني لپاره بيلاييلي څانگي اوخوني لري ، خومشهور موزيمونه يي په لاندې ډول دي .پام وكړئ چي په اروپايي هېوادوكي گڼ شمير موزيمونه لسه شنبې په ورځ دخلكو ياسيلاڼيانوپرمخ تړلي وي .داروپا ترټولو مشهور موزيم دفـرانسي د

له خوادفراڼسي دوخت په پنځه سوه مليون فرانكوبيمه او تضمين شوي ده همدارنگه جواهرات او دنري دهيواد ونو لرغوني آثار په كي ساتل شوي دي .

په فرانسې كي پوخي ،ستورپېژندنې طبيعي تاريخ اود(ويكتور هوگو)دكور موزيمونه ديدونې وړدي چي په ترتيب سره دغه آثاراوتوكي په كي ساتل كيري لكه پوخي او جنگي وسلې اومهمات، دستورليښي اوپېژندني سامان آلات ، لرغوني آثاراو فيسلونه، له كانونواو ژوروخاېواوكيند نوڅخه لاس ته راغلي آثار، شخصي سامان او لوازم او د ويكتور هوگو كتابتون.

په لندن كي (دبريتش)موزيم داموزيم چي په ۱۱۳۲هجري لمريز كال كي جوړ شوي دنري ترټولو موزيمونو لوي دي او كتابتون يي په نري كي ساري نه لري . د(مادام توسو)موزيم چي دلرغوني يونان او دروم لرغوني اوتاريخي آثار په كي شته دي اوددغه هېوادو لرغوني تمدن ښكارندوي دي.

دامريكي د(بالتيمور)او(متروپولتین)موزيمونه

(لوور) موزيم دي چي دپاريس په ښاركي موقعيت لري ددي نامتو موزيم خوته په لومړي سركي يوه باچاهي ماني وه خوكله چي د((ورساي)) ماني جوړه او سلطنتي كورنې هلته لاره نو ((لوور)) پرموزيم بدل شودا موزيم پرڅلوروبرخو وېشل شوي چي لاسي صنايع ،معماري آثار، دنقاشي تابلو گانې اوپه دي جمله كي د(ژوكوند موسكالرونكي تابلو) ده چي د څينو شركتونو

درلود او دسيمي د موزيمو نو دخزانی په نوم يادیده او د پنځه سوزرو په شاو خواکی يی مختلف او دبیلا بیلو زمانو او دورو لرغونی او تاریخي اثار درلود، خو په ډیره خواشینی سره باید وویل شی چی دغه بنکلی موزیم د ۱۳۷۵-۱۳۷۱ هجری لمريز کال په کلونو کی دتنظیمي جگړو په ترڅ کی ویجاړ او په موزیم کی داثار و په سلوکی ۷۰ چی دافغان میړنی او باتور ملت دو بارلي تاریخ او فرهنگي میراث ښکارندوی وودجگره دمارو ځواکونو او دغولوله خوالوت او تالان شول له هغی وروسته کله چی طالبان قدرت ته ورسیدل د ۱۳۸۰-۱۳۷۵ هجری لمريز کال هغوی هم له پاتی شویو اثار وڅخه یوشمیر مجسمي چی په بامیانو کی د بودا دوه لویي مجسمي هم په کی شاملی وی په دی دلیل چی گواکی داسلام له سپیڅلي دین سره منافات لری ماتي او له منځه یووری او س هم زموږ دلرغونو اثارور دغلا او لو تماری لری روانه ده او ملي هویت او فرهنگي میراث موله ستر خطر سره مخ دی د اطلاعاتو فرهنگ وزارت دلرغونو اثار و دخوندی ساتلو لپاره هڅي کوي، خوداهڅي یوازی هغه مهال بریای راختلي شي، چی ولس دلرغونو اثارو او تاریخي سیمو ساتل خپل یوستر ملي مسولیت وبولي او په دی برخه کی داطلاعاتو او فرهنگ له وزارت سره مرسته وکړي

دکعبی شریفی پرده، د حجره الاسو د لومړنی روی کښ، دراشدینو خلفا ووجنگي توری او داسی نور اسلامي مهم او اربنتناک اثار ساتل شوی دي.

په عراق کی د بغداد موزیم داچی عراق (بین النهرین) هم دتمدن او فرهنگ له لحاظ او هم له سیاسي پلوه تاریخي ارزښت لری نو د بغداد په موزیم کی هم ډیر مهم او ارزښتناک لرغونی او تاریخي اثار موجود وو چی له بده مرغه یوه زیاته او دپام وړ برخه یی په ۲۰۰۳ میلادی کال کی دامریکایي ائتلاف ډیر غل په وخت کی لوت او تالان شوه او نه جیره کیدونکي زیان او تاوان ورته ورسید.

په تهران کی د (لرغونه ایران) موزیم چی د ۱۳۱۶ هجری لمريز کال کی بشپړ او دخلکو پرمخ پرانیستل شو په دغه موزیم کی چی د ۱۳۶۷ هجری لمريز کال راهه دیخوا (ایران ملي) موزیم په نوم یادیدري دحجاری معماری شیان، لرغونی کشفیات، مجسمي او لرغوني او تاریخي اثار ساتل کیدری.

دکابل موزیم داموزیم چی د دارالامان په سیمه کی موقعیت لری له ۱۳۷۱ هجری لمريز کال څخه پخوا یو خوراغني او نامتو موزیم و چی په سیمه کی یی ساری نه

چی ۱۲۹۳، ۱۲۴۹ هجری لمريز کلونو کی جورجوي او د لومړی او دویمي میلادی پیړیو اثار په کی ساتل شوی دي.

په روسیه کی د (مسکو) موزیم ۱۲۵۲ هجری لمريز او د (ملي هنرونو) موزیم ۱۲۶۴ هجری لمريز چی ډیر ارزښتنا که هنری او لرغوني اثار په کی کښودل شوی چی ساری یی په نری کی ډیر کم لیدل کړي.

د بلجیم د (ښکلو هنرونو) موزیم په دی موزیم کی سر بېره په نورو شیانو چی تاریخي او هنری ارزښت لري دنری تر ټولو لویه جغرافیایي نخشه ساتل شوی ده چی سطحه یی یو هکتار یالس زره متر مربع متره ده.

دهند (ملي او دولتي) موزیم چی دحجاری او لاسي هنرونو ارزښتناک اثر او ډیر په زړه پوری مهم کتابونه په کی شته چی ډیر لږ پیدا کیدری.

د ترکیي داستانبول په ښارکی د (توپکاپي) موزیم په دی موزیم کی لرغوني او تاریخي اثار، دنقاشي ټابلو گاني او قیمتي جواهرات شته سر بېره پر دی په دی موزیم پوری تړلی د (حرم) په نامه اسلامي موزیم دی چی په دی معتبر موزیم کی داسلام په لومړیو کی قران کریم لیکل شوی ټو کونه، داسلام دسترپیغمبر حضرت محمد (ص) مبارکه چینه، سپین او سپیڅلي وینتان،

د پښتو ادب نوميايي روحي وپېژنول!

استاد سر محقق کاندید اکادميسن محمد صديق روحي دمحمد حسين زوي دپکتيا ولايت دهغه وخت دلويي حکمرانی اودسني خوست ولايت دمندوزيو اواسماعيل خيلوپه سيمه کې یدا شوي دی دزېږد کال يې ۱۳۱۳هجري شمسی کښل شوی دی دگران هيواد دغه نوميايي ليکوال په ډېره غريبه کورنۍ کې پيدا شوي و، دی په لومړنۍ ښوونځۍ کې وچې پلار اودوه مشران وروڼه يی د ناروغۍ اوخينو پېښوله امله له لاسه ورکړل، دی خوارکی يوازي پاتې شو. ماماگانويی دده دژوند روزنه اويالنه په غاړه واخستله، محمد صديق روحي ترشپږم ټولگي پوري زده کړه دخوست داسماعيل (اسماعيل) خيلواومندوزيو په ښوونځي کې سرته ورسوله له دې وروسته دکابل په دارالمعلمين کې دليلی په

توگه شامل او تر دوولسم ټولگي پوري يې خپله زده کړه اولوست په عالی درجه خلاص کړ اودنوی کابل (محمودطرزی) په لاسيه کې يې دښوونکي په توگه دنده پيل کړه، استاد روحي په ۱۳۳۴ هجري شمسي کال دادبياتو اوبشري علومو د پوهنځي له سرته رسولو وروسته په کابل دارالمعلمين کې داسناد په دنده وگومارل شو. په ۱۳۳۸ کال دپښتو ټولنی دمسلكي غړی په حيث يی علمي وظيفه پيل کړه اوبيا دکابل مجلي مديريت ورپه غاړه شو، بيباد لوړو زده کړو له پاره بيروت ته لاړ، دببيروت له امريکايي پوهنتون څخه يی په ښوونه اوروزنه کې ماسټری واخستله، له بېرته راتلوسره دپښتو ټولنی مرستيال، ورپسې دپښتو ټولني رئيس اوبيا دعلومو اکاډمي غړی اونوري علمي دندی يی ترسره کړی، دخوشحال فرهنگي ټولنی رئيس هم وکانديد اکادميسن محمد صديق روحي دپښتو خورژبې

شاعرو، خو څه موده وروسته يی د شعرپرځای دنثر ليکلوته مخه کړه اودبهرنگين ادبي نثربه يې ليکه، په شعر اونثريرسيره، دهيواددغه ډيرنوميايي اووتللي ليکوال په ادب ياتو، ژبه اوفلکورکی ډير لوړوا عالی آثارليکلي دي چی دخوآثارونومونه يې دادي: دخبرني لارښودپښتوپه بيلگه يی جملوکي، دژبښودني مسئلي ادبی څېړني فولکورپېژندنه دپښتومعاصر ادبيات دادب اوفولکور په باره کې انگليسي قاموس، شعرپېژندنه او جنگ داخلي افغانستان چگونگه پايان خواهد يافت؟

استاد روحي ډېررنگين ادبي لوړقلم درلود، هره موضوع به يی ډېره خوږه اوروانه په ادبی عالی انځور کې اداکوله، دده په مضمون به چی چادلوست پيل وکړ دغی خوږی او رواني موضع به نه پرېښود چی خويي پاي ته رسولی نه واي ... په هر حال زمور دهيواد دغه نوميايي علمي اوادبی څيره له هيواد څخه لری دپرديسې او مسافری په حال

شعر نغمي دخيال په وزر سپري شي او آسمانونو ته والوزي ، ته خپلي نغمي دخمکي پرمخ دخلکو لپاره مهار کړه .

شاعره! ته دخمکي انسان يي د آسمان په پرېنتو سره خان مه مشغولوه ، ددی پرځای چې دآسمان په لمن کې دخيال گلان وکړي ، ښه به داوي چې له خپلي خمکي څخه رښتيني گلستان جوړ کړي .

شاعره! زه پوهيرم چې ته خپل درد له بي دردي نه بدلوي ستاله پاره بي درددی ، لوی درددی راشه د خپل شعر په څپوکي دهر چا زرونو ته درد وروليږه او همدردي پکي پيدا کړه .

شاعره! تاخپله نغمه ولي غلي کړه ؟ آيا ته نه پوهيري چې زمور کاروان په دی چپه چيتيا کې يوي مستي او خوندوري نغمي ته انتظار باسي؟

شاعره! هغه دی دآسمان لمني سري شوي ، بلبلانو په باغونو کې د نوي سهار ترانې وغږولي ، غوتي له ډېري خوشحالی دگل په شان وغږېدي ، مگر ستا غم خپلي روح لاهما غسي ويده دي او خپلي نغمي نه پيل کوي .

کړه چې مړه ذوقونه په نڅاراولي اوهره خــــوا په حرکت او غورځنگ شي .

شاعره! وايي چې ستاد قلم رنگ شهيد له وينو څخه هم زيات مقدس دي ، ته دي خپل قلم ته رنگ واچوه اوماته د ژوند شعار وليکه .

شاعره! ماته دهمت او جرئت سندري وليکه چــــي دتبت اونامردانه ژوندگروان څيري کړم او خپل انساني معراج ته خان ورسوم .

شاعره ! نن سبا چې شرافت اوشهامت، عشق اومحبت خپل سرطلايت ته تبت کړی دي ، ماته جرئت راکړه چې دبنا نو له بندگي څخه خان وژغورم اودزدپرستي پرځای بشردوستي خپل شعار وگرځوم .

شاعره ! ماته پرېږده چې دژوندپه کږولاروروان شم اودبت پرستي اوفرعونيت ترارابو لاندي مي هډوکي توکرتوکړشي .

شاعره !ته دخپل شعر مرغلري بيوزلو او غم خپلو کسانوته وړاندي کړه ، پرېږده چې ژوند خپلي خلک ستاد مرغلروامېل غاري ته واچوي اودخوشالي څپي يي پرشوندو خپري شي .

شاعره! ته مه پرېږده چې ستاد

کي د ۱۳۷۵ هجري شمسي کال دثوردمياشتي په ۲۷ مه ۶۲۰ کالو په عمر دالمان(جرمني) هېواد د مونشن په ښارکي له دغي لالهاندي ، نيمگري اوفاني دنيا څخه دخپل هېواد په ارمان سترگي حق ته پتي کړي داستاد روهي پښتو، فارسي او انگليسي ژبي زده وي په فارسي اوانگليسي يي دمورني ژبي پښتو په شان خبري اوعالي ليکني کولي دي بيخي ستراووتلي ليکوال و داهم داســــتاد روهي دنثر دنموني څوکرښي .

شاعره ! ماته يوداسي شعر جوړ کړه چې دغمونو ادردونوپه وخت کې يي له خپل خان سره زمزمه کړم او خپلي او ښکي پتي ورسره ويهوم .

شاعره ! ډيره موده کيري چې زماله سترگو څخه يوه اوبنکه هم نه ده څڅيدلي آياته زما پر حال افسوس نه کوي ؟

شاعره ! زه دخپلو زخمونوله پاره علاج اوپتي نه غواړم

زما پرهارونه نور هم څېري پرېږده چې له ډيره درده چغې پورته کړم . شاعره ! ته پوهيري چې بي ذوقه اويو نواخت ژوندله مرگه هم بدتر دي ماته داسي سندرې ووايه چې دغفلت اوبي ذوقی له خوبه مي راويښ کړي . شاعره ! ته له خپل قلم څخه د اسرافيل شپيلی جوړه

بازار نشراتی

شنبه	۶/۰۰	برنامه دینی صبح
۷/۰۰	اخبار	۷/۰۰
۷/۰۵	سلام صبح بخیر	۷/۰۵
۸/۰۰	اخبار	۸/۰۰
۸/۰۵	ادامه صبح بخیر	۸/۰۵
۸/۳۵	تن به تن	۸/۳۵
۹/۰۰	اخبار	۹/۰۰
۹/۰۵	دانش برای همه	۹/۰۵
۹/۳۰	آینده نسل ها	۹/۳۰
۹/۵۵	موسیقی	۹/۵۵
۱۰/۰۰	اخبار	۱۰/۰۰
۱۰/۰۵	بحث هفته	۱۰/۰۵
۱۰/۳۵	موسیقی محلی	۱۰/۳۵
۱۱/۰۰	پشه نی و ترکمنی	۱۱/۰۰
۱۱/۴۰	گزارش	۱۱/۴۰
۱۲/۰۰	اخبار	۱۲/۰۰
۱۲/۱۰	گزارش	۱۲/۱۰
۱۲/۳۰	آذان ظهر و درسهای از قرآن	۱۲/۳۰
۱/۰۰	نورستانی	۱/۰۰
۱/۲۰	در جستجوی حقایق	۱/۲۰
۱/۵۰	موسیقی	۱/۵۰
۲/۰۰	اخبار خارجی	۲/۰۰
۲/۰۵	کنسرت	۲/۰۵
۳/۰۰	بلوچی و ازبکی	۳/۰۰
۳/۴۰	کارتون	۳/۴۰
۴/۰۰	اخبار	۴/۰۰
۴/۰۵	کلکین	۴/۰۵
۴/۳۰	جهان ما	۴/۳۰
۴/۵۵	اعلانات	۴/۵۵
۵/۰۰	اخبار	۵/۰۰
۵/۰۵	حوادث	۵/۰۵
۵/۳۰	صلح و امنیت هفته چارم	۵/۳۰
۵/۳۰	موسیقی	۵/۳۰
۷/۵۰	اعلانات	۷/۵۰
۶/۰۰	صدای آشنا	۶/۰۰
۷/۰۰	نیمه دیگر	۷/۰۰
۷/۳۰	گزارش	۷/۳۰
۷/۴۰	موسیقی غزل	۷/۴۰
۷/۵۰	اعلانات	۷/۵۰
۸/۰۰	اخبار	۸/۰۰
۸/۵۰	اعلانات	۸/۵۰
۹/۰۰	روانی چاری	۹/۰۰
۹/۳۰	رنگین کمان چشم انداز	۹/۳۰
۱۰/۰۰	اخبار انگلیسی	۱۰/۰۰
۱۰/۱۰	ادامه برنامه	۱۰/۱۰
۱۰/۳۰	سریال	۱۰/۳۰
۱۱/۰۰	زمره ها	۱۱/۰۰
۱۱/۳۰	غزل	۱۱/۳۰
۱۲/۰۰	اخبار	۱۲/۰۰
۱۲/۵۰	موسیقی	۱۲/۵۰
۱/۰۰	صبح بخیر	۱/۰۰
۲/۰۰	اخبار انگلیسی	۲/۰۰
۲/۱۰	روانی چاری	۲/۱۰
۲/۴۰	مستطیل سبز	۲/۴۰
۳/۰۵	مرچ سرخ انعکاس	۳/۰۵
۳/۳۰	هوا نوا	۳/۳۰
۴/۳۰	شهر ما خانه ما	۴/۳۰
۴/۵۵	غزل	۴/۵۵
۵/۰۰	آذان صبح	۵/۰۰
۵/۰۵	پرسش های دینی	۵/۰۵
۵/۴۰	قوالی	۵/۴۰

یکشنبه	۶/۰۰	برنامه دینی صبح
۷/۰۰	اخبار	۷/۰۰
۷/۰۵	سلام صبح بخیر	۷/۰۵
۸/۰۰	اخبار	۸/۰۰
۸/۰۵	ادامه صبح بخیر	۸/۰۵
۸/۳۵	دستاورد	۸/۳۵
۹/۰۰	اخبار	۹/۰۰
۹/۰۵	زنگ مکتب هفته اول و سوم	۹/۰۵
۹/۰۵	بیموزیم تا بیاموزانیم هفته دوم و چارم	۹/۰۵
۹/۳۰	از هر جاز هر رنگ	۹/۳۰
۱۰/۰۰	اخبار	۱۰/۰۰
۱۰/۰۵	سخن و اندیشه	۱۰/۰۵
۱۰/۳۵	موسیقی محلی	۱۰/۳۵
۱۱/۰۰	پشه نی و ترکمنی	۱۱/۰۰
۱۱/۴۰	گزارش	۱۱/۴۰
۱۲/۰۰	اخبار	۱۲/۰۰
۱۲/۱۰	گزارش	۱۲/۱۰
۱۲/۳۰	آذان ظهر و برنامه والعصر	۱۲/۳۰
۱/۰۰	نورستانی	۱/۰۰
۱/۲۰	هفت کلك هفت شهر هنر	۱/۲۰
۲/۰۰	اخبار خارجی	۲/۰۰
۲/۰۵	مردم و موسیقی	۲/۰۵
۳/۰۰	بلوچی و ازبکی	۳/۰۰
۳/۴۰	کارتون	۳/۴۰
۴/۰۰	اخبار	۴/۰۰
۴/۰۵	کلکین	۴/۰۵
۴/۳۰	جهان ما	۴/۳۰
۴/۵۵	اعلانات	۴/۵۵
۵/۰۰	اخبار	۵/۰۰
۵/۰۵	حوادث	۵/۰۵
۵/۳۰	صلح و امنیت هفته چارم	۵/۳۰
۵/۳۰	موسیقی	۵/۳۰
۷/۵۰	اعلانات	۷/۵۰
۶/۰۰	صدای آشنا	۶/۰۰
۷/۰۰	نیمه دیگر	۷/۰۰
۷/۳۰	گزارش	۷/۳۰
۷/۴۰	موسیقی غزل	۷/۴۰
۷/۵۰	اعلانات	۷/۵۰
۸/۰۰	اخبار	۸/۰۰
۸/۵۰	اعلانات	۸/۵۰
۹/۰۰	موسیقی	۹/۰۰
۹/۰۵	مباحثه	۹/۰۵
۹/۳۰	کتاب فرهنگ مردم هفته اول و سوم	۹/۳۰
۱۰/۰۰	اخبار انگلیسی هفته دوم و چارم	۱۰/۰۰
۱۰/۱۰	قلم هنری	۱۰/۱۰
۱۱/۴۰	شب مهتاب	۱۱/۴۰
۱۲/۰۰	اخبار	۱۲/۰۰
۱۲/۵۰	موسیقی	۱۲/۵۰
۱/۰۰	سلام صبح بخیر	۱/۰۰
۲/۰۰	اخبار انگلیسی	۲/۰۰
۲/۱۰	مباحثه	۲/۱۰
۲/۴۰	آه واه	۲/۴۰
۳/۰۵	سریال	۳/۰۵
۳/۳۰	کنسرت	۳/۳۰
۴/۳۰	یک چمن گل و تلویزیونی مجله هفته اول و سوم	۴/۳۰
۵/۰۰	آذان صبح هفته دوم و سوم	۵/۰۰
۵/۰۵	معارف اسلامی	۵/۰۵
۵/۳۰	آینده سازان	۵/۳۰

دوشنبه	۶/۰۰	برنامه دینی صبح
۷/۰۰	اخبار	۷/۰۰
۷/۰۵	سلام صبح بخیر	۷/۰۵
۸/۰۰	اخبار	۸/۰۰
۸/۰۵	ادامه صبح بخیر	۸/۰۵
۸/۳۵	ورزش	۸/۳۵
۹/۰۰	اخبار	۹/۰۰
۹/۰۵	ازدی مل	۹/۰۵
۹/۳۰	آه واه	۹/۳۰
۹/۵۵	موسیقی	۹/۵۵
۱۰/۰۰	اخبار	۱۰/۰۰
۱۰/۰۵	مباحثه	۱۰/۰۵
۱۰/۳۵	موسیقی محلی	۱۰/۳۵
۱۱/۰۰	پشه نی و ترکمنی	۱۱/۰۰
۱۱/۴۰	گزارش	۱۱/۴۰
۱۲/۰۰	اخبار	۱۲/۰۰
۱۲/۰۵	سریال	۱۲/۰۵
۱۲/۳۰	آذان و معارف اسلامی	۱۲/۳۰
۱/۰۰	نورستانی	۱/۰۰
۱/۲۰	پرسشهای طبی - کاروان حله	۱/۲۰
۲/۰۰	اخبار خارجی	۲/۰۰
۲/۰۵	هوا نوا	۲/۰۵
۳/۰۰	بلوچی و ازبکی	۳/۰۰
۳/۴۰	کارتون	۳/۴۰
۴/۰۰	اخبار	۴/۰۰
۴/۰۵	صحت	۴/۰۵
۴/۳۰	شهر ماخانه ما	۴/۳۰
۴/۵۵	اعلانات	۴/۵۵
۵/۰۰	اخبار	۵/۰۰
۵/۰۵	بسیوی نور	۵/۰۵
۵/۳۰	پیشکسوت ورزش	۵/۳۰
۵/۵۵	اعلانات	۵/۵۵
۶/۰۰	صدای آشنا	۶/۰۰
۷/۰۰	انعکاس	۷/۰۰
۷/۲۵	موسیقی	۷/۲۵
۷/۴۰	گزارش ولایتی	۷/۴۰
۷/۵۰	اعلانات	۷/۵۰
۸/۰۰	اخبار	۸/۰۰
۸/۵۰	اعلانات	۸/۵۰
۹/۰۰	آیینه شهر هفته اول و سوم	۹/۰۰
۹/۳۰	لحظه ها و لبخند ها هفته اول و سوم	۹/۳۰
۹/۳۰	مرچ سرخ هفته دوم و چارم	۹/۳۰
۱۰/۰۰	اخبار انگلیسی	۱۰/۰۰
۱۰/۱۰	سینما	۱۰/۱۰
۱۰/۴۰	کلاسیک	۱۰/۴۰
۱۱/۴۰	شب مهتاب	۱۱/۴۰
۱۲/۰۰	اخبار	۱۲/۰۰
۱۲/۵۰	موسیقی	۱۲/۵۰
۱/۰۰	صبح بخیر	۱/۰۰
۲/۰۰	اخبار انگلیسی	۲/۰۰
۲/۱۰	آیینه شهر	۲/۱۰
۲/۴۰	بسیوی خوشبختی	۲/۴۰
۳/۰۵	سریال	۳/۰۵
۳/۳۵	مردم و موسیقی	۳/۳۵
۴/۳۵	نیمه دیگر	۴/۳۵
۵/۰۰	آذان صبح	۵/۰۰
۵/۰۵	بسیوی نور	۵/۰۵
۵/۳۰	کلکین	۵/۳۰

سه شنبه	۶/۰۰	برنامه دینی صبح
۷/۰۰	اخبار	۷/۰۰
۷/۰۵	سلام صبح بخیر	۷/۰۵
۸/۰۰	اخبار	۸/۰۰
۸/۰۵	ادامه صبح بخیر	۸/۰۵
۸/۳۵	پیشکسوت ورزش	۸/۳۵
۹/۰۰	اخبار	۹/۰۰
۹/۰۵	کلکین	۹/۰۵
۹/۳۰	بسیوی خوشبختی	۹/۳۰
۹/۵۵	موسیقی	۹/۵۵
۱۰/۰۰	اخبار	۱۰/۰۰
۱۰/۰۵	آیینه شهر	۱۰/۰۵
۱۰/۳۵	موسیقی محلی	۱۰/۳۵
۱۱/۰۰	پشه نی و ترکمنی	۱۱/۰۰
۱۱/۴۰	فرهنگ مردم کتاب	۱۱/۴۰
۱۲/۰۰	اخبار	۱۲/۰۰
۱۲/۰۵	نیمه دیگر	۱۲/۰۵
۱۲/۳۰	آذان و بسیوی نور	۱۲/۳۰
۱/۰۰	نورستانی	۱/۰۰
۱/۲۰	یک چمن گل تلویزیونی مجله	۱/۲۰
۲/۰۰	اخبار خارجی	۲/۰۰
۲/۰۵	بحث سینما ساعتی با شما	۲/۰۵
۲/۳۰	موسیقی	۲/۳۰
۳/۰۰	بلوچی و ازبکی	۳/۰۰
۳/۴۰	کارتون	۳/۴۰
۴/۰۰	اخبار	۴/۰۰
۴/۰۵	نونهالان پشارتگر	۴/۰۵
۴/۳۰	جهان حیوانات	۴/۳۰
۴/۵۵	اعلانات	۴/۵۵
۵/۰۰	اخبار	۵/۰۰
۵/۰۵	پرسش های دینی	۵/۰۵
۵/۴۰	قانون	۵/۴۰
۵/۵۰	اعلانات	۵/۵۰
۶/۰۰	صدای آشنا	۶/۰۰
۷/۰۰	بسیوی خوشبختی	۷/۰۰
۷/۲۵	گزارش	۷/۲۵
۷/۳۵	کلیوالی سندری	۷/۳۵
۷/۵۰	اعلانات	۷/۵۰
۸/۰۰	اخبار	۸/۰۰
۸/۵۰	اعلانات	۸/۵۰
۹/۰۰	روانی چاری	۹/۰۰
۹/۳۰	رنگین کمان چشم انداز	۹/۳۰
۱۰/۰۰	اخبار انگلیسی	۱۰/۰۰
۱۰/۱۰	ادامه برنامه	۱۰/۱۰
۱۰/۳۰	سریال	۱۰/۳۰
۱۱/۰۰	زمره ها	۱۱/۰۰
۱۱/۳۰	غزل	۱۱/۳۰
۱۲/۰۰	اخبار	۱۲/۰۰
۱۲/۵۰	موسیقی	۱۲/۵۰
۱/۰۰	صبح بخیر	۱/۰۰
۲/۰۰	اخبار انگلیسی	۲/۰۰
۲/۱۰	روانی چاری	۲/۱۰
۲/۴۰	مستطیل سبز	۲/۴۰
۳/۰۵	مرچ سرخ انعکاس	۳/۰۵
۳/۳۰	هوا نوا	۳/۳۰
۴/۳۰	شهر ما خانه ما	۴/۳۰
۴/۵۵	غزل	۴/۵۵
۵/۰۰	آذان صبح	۵/۰۰
۵/۰۵	پرسش های دینی	۵/۰۵
۵/۴۰	قوالی	۵/۴۰

تلویزیون ملی افغانستان

محمد رفیق اوار

محمد دوست خان

محمد احسان سلطانی

فریبا میحبوب

نسرین محمدی

جمعه	پنجشنبه
برنامه دینی صبح ۶/۰۰	برنامه دینی صبح ۶/۰۰
اخبار ۷/۰۰	اخبار ۷/۰۰
سلام صبح بخیر ۷/۰۵	سلام صبح بخیر ۷/۰۵
اخبار ۸/۰۰	اخبار ۸/۰۰
ادامه برنامه ۸/۰۵	ادامه برنامه ۸/۰۵
ورزش هفته ۸/۳۵	مستطیل سبز ۸/۳۵
اخبار ۹/۰۰	اخبار ۹/۰۰
فلم هنري براي اطفال ۹/۰۵	زراعت و مالداري پوليس ۹/۰۵
اخبار ۱۰/۰۰	شهر ما خانه ما ۹/۳۰
لابلاي آر شيف ۱۰/۰۵	موسيقي ۹/۵۵
پشه ني و ترکمني ۱۱/۰۰	اخبار ۱۰/۰۰
گزارش ۱۱/۴۰	انعکاس ۱۰/۰۵
اخبار ۱۲/۰۰	لرغوني مينه ۱۰/۳۰
سريال ۱۲/۰۵	پشه ني و ترکمني ۱۱/۰۰
آذان جمعه و درسهاي از قران ۱۲/۳۰	گزارش ۱۱/۴۰
نورستاني ۱/۰۰	اخبار ۱۲/۰۰
پرسشهاي ديني ۱/۲۰	گزارش ۱۲/۰۵
اخبار خارجي ۲/۰۰	آذان و برنامه و العصر ۱۲/۳۰
هوا نوا ۲/۰۵	نورستاني ۱/۰۰
بلوچي و ازبکي ۳/۰۰	رنگين کمان چشم انداز ۱/۲۰
کارتون ۳/۴۰	اخبار خارجي ۲/۰۰
اخبار ۴/۰۰	مردم و موسيقي ۲/۰۵
۴/۰۵ رنگ مکتب هفته اول و سوم	بلوچي و ازبکي ۳/۰۰
بياموزيم تا بياموزانيم هفته دوم و چارم	کارتون ۳/۴۰
از هر جا از هر رنگ ۴/۳۰	اخبار ۴/۰۰
اخبار ۴/۰۰	۴/۰۵ آيينه نسل ها هفته اول و سوم
در رهگذر نور ۵/۰۵	اه واه ۴/۳۰
تن به تن ۵/۳۰	اعلانات ۴/۵۵
اعلانات ۵/۵۵	اخبار ۵/۰۰
اردوي ملي ۶/۰۰	درسهاي از قران ۵/۰۵
پرسش هاي طبي ۶/۳۰	ورزش هفته ۵/۳۰
گزارش ۷/۰۰	اعلانات ۵/۵۵
موسيقي محلي ۷/۳۰	صداي آشنا ۶/۰۰
علاعات ۷/۴۵	وکيل و موکل و نگاه ۷/۰۰
اخبار ۸/۰۰	گزارش ۷/۳۰
اعلانات ۸/۵۰	موسيقي محلي ۷/۴۰
بحث هفته ۹/۰۰	اعلانات ۷/۵۰
کنسرت ۹/۳۰	اخبار ۸/۰۰
اخبار انگليسي ۱۰/۰۰	اعلانات ۸/۵۰
بقية کنسرت ۱۰/۱۰	در جستجوي حقايق ۹/۰۰
۱۰/۴۰ ساعتی با شما هفته اول و سوم	پنجره هفته اول و سوم ۹/۳۰
تياتر هفته دوم و چارم	هفت کلک هفته دوم و چارم ۹/۳۰
شب مهتاب اخبار ۱۱/۴۰	اخبار انگليسي ۱۰/۰۰
موسيقي ۱۲/۵۰	فلم هنري ۱۰/۱۰
صبح بخير ۱/۰۰	شب مهتاب ۱۱/۴۰
اخبار انگليسي ۲/۰۰	اخبار ۱۲/۰۰
بحث هفته ۲/۱۰	موسيقي ۱۲/۵۰
آيينه نسل ها ۲/۴۰	صبح بخير ۱/۰۰
نگاه ۳/۰۵	اخبار انگليسي ۲/۰۰
مردم و موسيقي ۳/۳۵	در جستجوي حقايق ۲/۱۰
آه واه ۴/۳۵	زراعت و مالداري ۲/۴۰
آذان صبح ۵/۰۰	لرغوني مينه ۳/۰۵
در رهگذر نور ۵/۰۵	موسيقي ذوقي ۳/۳۰
ورزش هفته ۵/۳۰	آيينه زنده گي ۴/۳۰
	آذان صبح ۵/۰۰
	درسهاي از قران ۵/۰۵
	دانش براي همه ۵/۳۰

چهارشنبه	پنجشنبه
برنامه دینی صبح ۶/۰۰	برنامه دینی صبح ۶/۰۰
اخبار ۷/۰۰	اخبار ۷/۰۰
سلام صبح بخیر ۷/۰۵	سلام صبح بخیر ۷/۰۵
اخبار ۸/۰۰	اخبار ۸/۰۰
ادامه برنامه ۸/۰۵	ادامه برنامه ۸/۰۵
نو نهالان بشارتگر ۸/۳۵	مستطیل سبز ۸/۳۵
اخبار ۹/۰۰	اخبار ۹/۰۰
آینده سازان ۹/۰۵	زراعت و مالداري پوليس ۹/۰۵
جوانان ۹/۳۰	شهر ما خانه ما ۹/۳۰
موسيقي ۹/۵۵	موسيقي ۹/۵۵
اخبار ۱۰/۰۰	اخبار ۱۰/۰۰
رواني چاري ۱۰/۰۵	انعکاس ۱۰/۰۵
موسيقي محلي ۱۰/۳۵	لرغوني مينه ۱۰/۳۰
پشه ني و ترکمني ۱۱/۰۰	پشه ني و ترکمني ۱۱/۰۰
گزارش ۱۱/۴۰	گزارش ۱۱/۴۰
اخبار ۱۲/۰۰	اخبار ۱۲/۰۰
سريال ۱۲/۰۵	گزارش ۱۲/۰۵
آذان و پرسش هاي ديني ۱۲/۳۰	آذان و برنامه و العصر ۱۲/۳۰
نورستاني ۱/۰۰	نورستاني ۱/۰۰
مرچ سرخ ۱/۲۰	رنگين کمان چشم انداز ۱/۲۰
موسيقي ۱/۵۰	اخبار خارجي ۲/۰۰
اخبار خارجي ۲/۰۰	مردم و موسيقي ۲/۰۵
موسيقي ذوقي ۲/۰۵	بلوچي و ازبکي ۳/۰۰
بلوچي و ازبکي ۳/۰۰	کارتون ۳/۴۰
کارتون ۳/۴۰	اخبار ۴/۰۰
اخبار ۴/۰۰	۴/۰۵ آيينه نسل ها هفته اول و سوم
دانش براي همه ۴/۰۵	اه واه ۴/۳۰
زراعت پوليس ۴/۳۰	اعلانات ۴/۵۵
اعلانات ۴/۵۵	اخبار ۵/۰۰
اخبار ۵/۰۰	درسهاي از قران ۵/۰۵
آيينه زنده گي ۵/۰۵	ورزش هفته ۵/۳۰
مستطیل سبز ۵/۳۰	اعلانات ۵/۵۵
اعلانات ۵/۵۵	صداي آشنا ۶/۰۰
صداي آشنا ۶/۰۰	وکيل و موکل و نگاه ۷/۰۰
سريال ۷/۰۰	گزارش ۷/۳۰
فلکوریک سندري ۷/۳۰	موسيقي محلي ۷/۴۰
اعلانات ۷/۴۵	اعلانات ۷/۵۰
اخبار ۸/۰۰	اخبار ۸/۰۰
اعلانات ۸/۵۰	اعلانات ۸/۵۰
لرغوني مينه ۹/۰۰	در جستجوي حقايق ۹/۰۰
۹/۳۰ هفت شهر هنر هفته اول و سوم	پنجره هفته اول و سوم ۹/۳۰
کاروان حله هفته دوم و چارم ۱۰/۰۰	هفت کلک هفته دوم و چارم ۹/۳۰
اخبار انگليسي ۱۰/۰۰	اخبار انگليسي ۱۰/۰۰
صور خيال ۱۰/۱۰	فلم هنري ۱۰/۱۰
بزم غزل ۱۱/۱۰	شب مهتاب ۱۱/۴۰
اخبار ۱۲/۰۰	اخبار ۱۲/۰۰
موسيقي ۱۲/۵۰	موسيقي ۱۲/۵۰
صبح بخير ۱/۰۰	صبح بخير ۱/۰۰
اخبار انگليسي ۲/۰۰	اخبار انگليسي ۲/۰۰
رنگين کمان چشم انداز ۲/۱۰	در جستجوي حقايق ۲/۱۰
سريال ۳/۰۰	زراعت و مالداري ۲/۴۰
بسوي خوشبختي ۳/۳۰	لرغوني مينه ۳/۰۵
سريال ۴/۰۰	موسيقي ذوقي ۳/۳۰
نو نهالان بشارتگر ۴/۳۰	آيينه زنده گي ۴/۳۰
غزل ۴/۵۵	آذان صبح ۵/۰۰
آذان ۵/۰۰	درسهاي از قران ۵/۰۵
پرسش هاي ديني ۵/۰۵	دانش براي همه ۵/۳۰
قوالي ۵/۴۰	

دوبیتی ...

بیدل به سجود بندگی توام باش
تا بار نفس به دوش داری خم باش
زین عجز که در کارگه طینت توست
الله نمی توان شدن آدم باش

در این دو رباعی بسیار زیبا از حضرت بیدل می بینیم که تفاوت های زیادی با کارهایی که تا اینجا درباره آنها حرف زدیم دارد اینجا نه تراغی از عاشقانه است و نه حرفی از فلسفه و شکایت از دنیا بلکه شاعر در این جا به معشوقی ازل و ابدی می اندیشد که تمام هستی جلوه آن از ذات اوست. می بینیم که در این رباعی حضرت مولانا چه دیدنی نسبت به خلقت دارد و طوری که می بینیم با وصف اینکه هزار از شبیسم عشق خاک آدم گل شد صد فتنه و شور در جهان حاصل شد صد نشتر عشق بر رگ روح زدند یک قطره از آن چکید و نامش دل شد

اما یک نکته را باید به یاد داشت که قالب رباعی و دوبیتی در ادبیات کلاسیک ما به پایان نرسید بلکه این دو قالب بعد از غزل توانستند جایگاهی برای خود در شعر معاصر ما نیز دست و پا کنند طوری که از نظر محتوایی نیز تفاوت هایی در آنها به وجود آمده است. در افغانستان در این دو قالب مطرح ترین چهره زنده یاد قهار عاصی است شاعری که بومی گرایی خاص او در زبان باعث ایجاد نوعی صمیمیت در آثارش شده بود و او را نه به عنوان یک شاعر تکنیکی به معنی دقیق کلمه بلکه به عنوان شاعری عاطفی که به شعر به راحتی از دریچه یک روستایی ساده و صمیمی نگاه می کرد و هیچ گونه تکلفی در سرایش را بر نمی تافت می شناسیم

دیوار بلند و قامت یار بلند
برج مه و محشر سپیدار بلند
عشق من و آشنایه ی فاخته هست
این سرو همیشه سبز بسیار بلند

فلک در خانه ام برتافت آتش
مرا از چار سو در یافت آتش
ز هر چشمی دو دریا گریه کردم
نه غم کم شد نه پایان یافت آتش

محتوای این دو دوبیتی و رباعی در مواردی عاشقانه های ساده و صمیمی است اما از پار فلسفی در رباعی ها کاسته شده و در محتوای آثار نیز تفاوت هایی آمده است.

دو رهبر خفته بر روی دو بستر
دو عسکر خسته در بین دو سنگر
دو رهبر پشت میز صلح خندان
دو بیرق بر سر گور دو عسکر

مرا سنی نهادی نام و او را
به نام شیعه از من دور کردی
به هم نزدیک گردیدیم روزی

که ما را زنده در یک گور کردی طوری که در این دوبیتی ها که به ترتیب از داکتر سمیع حامد و نورالله وثوق بود دیدیم دیگر با دغدغه های بابا طاهر و دوبیتی هایی که پیش از این در تاریخ ادبیات داشتیم روبرو نیستیم در این جا رویکردی کاملاً نو با دوبیتی را می بینیم که شاعر با استفاده از فضای ساده و صمیمی این قالب و هم چنین ریتم گوش نواز آن دغدغه هایی را بیان می کند که درد های امروز مردم و اجتماعش است. اگر سری به شعر مقاومت زده شود از این دسته کارها را زیاد می توان سراغ گرفت که از نگاه درونمایه و محتوا تفاوت صد و

هشتاد درجه ای با آنچه تا امروز در تاریخ ادبیات داشتیم دارد

زن، خسته ز روی بین بستر افتاد
شب، رخت مسیاه شد سر در افتاد
کابوس آمد نشست بر سینه زن
از غافله قلب عکس عسکر افتاد

زن، ماده گرسنه مرد سنگر رفته است
آری به سروظیفه عسکر رفته است
عسکر به زنت نوشته خط با خونش :
ماه از سر پایگاه رهبر رفته است

در این دو رباعی می بینیم که شریف سعیدی، نگاه دیگری به این قالب دارد. همان طوری که غزل امروز غزل متعددی نسبت به گذشته نیست و جز شکل که در آن هم تفاوت هایی آمده از نظر دورنمایه کلمات شکل استفاده کلمات و ... با غزل گذشته ما غیر قابل مقایسه است در رباعی و دوبیتی هم هر چند نه به این پیمانانه ولی باز هم تفاوت های زیادی دیده می شود. تا جایی که در حقیقت قالب چهارپاره را که از قالب های مدرن شعر فارسی به شمار می رود می توان ادامه ای از همین دو قالب دانست که کسانی مانند فروغ فرخ زاد نادر نادر پور سیمین بهبهانی و کسان دیگری در آن تجربه هایی داشته اند.

یاران گرامی نوای نی امروز را با دکلمه رباعی زیبایی از استاد خلیل الله خلیلی به پایان می ببریم.

الهی رند مستی را ببخشای
به عصیان پای بستنی را ببخشای
خلیل بت شکن را هر که بخشد
خلیلی بت پرستی را ببخشای

ناشنا سندر غاري

سوله بل شپواری

څنگه چې دواډه دښځینه سندرېزبندارله مینځه دېوي کلیوالي نجلۍ پرخوله داسنډره زمزمه شوه: پرمامینه سترگي دی سړی دی نن خودې ډېر ژرلي دینه ، پرما مینه سم له سمونې له کلا دباندي دتولو خوا نانو په زرونو کې دمینی اورولگېد: دجبار له خولي نابیره ووتل: واه، واه داد کافر لور څوک ده! دکمر گلي نه یې هم ښه غږ دی گل مرجان یې په ننگه وویل: زه وایم چې له بخت زمینی یې هم غږ خور لگي سلام هم پرخپل وار په موسکا وویل: که دنغمي غوندي ښایسته هم وي ، داخو به سړي پاک وسپزي رازمحمد ژرپه خبروکی ورولوېد: یاره زه خويې همداس لیبونې کړم. دوي په دې خبروکی ول چې ناشنا سندر غاري بله سندره راوخېسته. راخه چې یوه جوړه کړو ، جونگره په څنگل کې ... دجبار له خولي لکه جادوچې پرې وشي ، بی اختیاره ووتل: واه، واه دکافر لوري! پر زړه دې منگولي رابښخي کړي هره سندرې له بلي خوږه ده . بیایي په بیړه ورسره ځوانان له یوې مخې وپوښتل: دابه نوڅوک وي!؟

کمال وویل: خدای پوهیږي نه چې میلمنه وي ، واده والاان په هرات او کندهارکې هم ډېر ښځې کړي او بالا ډېر اشنايان زمور په ولایت کې هم لري؟ جانناده یې پخلي وکړ: هونو، پلار یې زمور دپلرونو غوندي نالوستي نه دي ، په ټول افغانستان کې یې له معلمی او علاقه دارۍ نیولې ، غټي غټي څوکی درلودې. جانناده چې دنجلۍ سندرېزڅپو اخبستي وو ، ورسره ملگرو ته یې له واره وړانديز وکړ: پیره څوک به داسې نرشي چې ددې خواږه غږ څښتنه جوته کړي؟

ولاجان بی خنده خواب ورکړ: څه شي به په انعام کې راکړي که زه داکارو کړم؟

پیره دجاني زویه! که داکاردي وکړ وایم بیشکه چې وبه مې گټي. ولاجان په ټو که وویل:

گټل مټل پرېږده ، شرط مې ومنه! مورته به دې بیا وایي چې زما لپاره په مرکه ورپسي لاره شي؟

جبار وویل : اوکه بدرنگه وي!؟

ولاجان خواب ورکړ: چې بیخي توره بنگریواله وي ، زما قبوله ده ، زمایي ښایسته نه، زما یې غږ په کار دي .

جباروویل: دظالم زویه! که هم ښایسته وي او هم یې غږ ښه وي نوبیا خو ټوله گټه ستا په نصیب شوه.

ولاجان وویل: ښه چې داسې ده ، څه! ته نرشه ، جرگه او مرکه دې زما پرغاره جبار په خندا شو:

پیره ولاگیه! دومره زړور نه یېم! په چا مې مه ډیوه.

ددوي سوال او خواب لا خلاص نه ووچې محمداالله ورمینځته شو.

څه دجانو بچیه! پیریانو ته غزني څه دي؟ بسم الله کره! ته خوا هسي هم تیاره څرمنکی یې ، پرهغي ونه ورخېژم ، هم به هغي پټه ولگوي او

هم به په نورو نجونو سترگي خوږې کړي:

او له دې خبرې سره ولاجان له واره دکلا مخې ته ولاړي ونې ته ورمنده کړه، او بیا دسترگو په رپ کې پاس ورو خوت . نجلۍ دا واربله

سندرې بلله : دمنگي غاره مې سره لمن مې سپینه کنه بل پر غاره زنگېږي. تا ویزونه کنه ، دمنگي....

دولاجان چې څنگه دواډه پرنجونو سترگي ښځې شوي ، په بیړه یې ناشنا سندر غاري اشنا سترگوته راغله ، بی اختیاره له خان سره گډ شو:

او خدایه! داخو (خوبانه) ده. او له دې سره په بیړه پرته له دې چې دواډه دنورو نجونو ننداره وکړي او بیاددوي داستان نورو ته نکل کړي له

ونې په منډه راکښیوت. دملگرو پښې ته له ورتلو سره پرې جبار غږکړ: څنگه وه ، دغږ غوندي خپله هم ښایسته وه!

ولاجان غلي وو، خو حیرانوونکي موسکایي په شونډو خپره وه جبار بیا و پوښت:

څنگه موسک موسک کېږي ، لکه چې مزه یې نه وه بچو خانه ، وایه چې میلمنه ده او که کور ښه؟

له جبار سره سمدستي نور ملگرو هم په وار وار له ولاجانه وپوښتل: څوک ده ، رښتیا ښایسته ده؟

گډل یې هم! له رنگه توره وه که سپینه؟ کرووروکی څنگه وه!؟

نورنو ولاجان تینگ نه شو . کراره شان یې جبار ته مخ ورواړاوه او وپي وویل: بس زما دخوږ پر خاي ده ، خپه کېږي به نه جباردولاجان په دې

خبره پورن وخوړ.

ولي څه خبره ده!؟ څه شخوند وهي ، څوک ده ، دهر چا خوږ چې وي ،وي به څوک ده ولي شرمېږي؟

په دې خبره د ولاجان له خولي وروشان ووتل: ستا خوږ (خوبانه) ده .

جبار چې دخوباني نوم واورېد، سم لکه دټوپک ډز چې پرې وشي . داسې او تر او له غو سي سور راو او ښت ، په قهریې له خانه سره وویل:

دسپي لوري چې پښې در باندي ماتې نه کړم کله دي پرېږدم؟

دواډه کورته یې دتگ تکل وکړ ، خو ولاجان کلک له شانه ونيو: کرار شه! دادکلي واده دی ، دکلي په واده کې چې زما مور او ستا خوږ

سندري ونه وایي ، نو څوک به یې ووايي....

جبار په ټو ندي ورغبرگه کړه: زما واده دي که دیلار مې ، زما دخوږ یې له پرديو و دو نو سره څه!؟

کمال ورغبر گه کړه .دومره سور و شین مه کېږه ، داخو زمور خپل کلي دي دکلي ټول خلک لکه وروڼه داسې دي.

خو جبار دهېچا په خبرو غوږ ونه گراوه ، په بیړه یې د ولاجان نه خان خلاص کړ او په گړندي گامونو په داسې حال کې چې سترگي یې لکه

ویني سړي وې له ملگرو لري شو. براتېسلوا ، سلواک دښي یوه بجه.

په اقليم کې کرلي. او داخل د لمر او سيند او سپوږمۍ له خټې راوتلی مين انسان، شاعر انسان او غږ غږونکی انسان، هلته ليرې دهماليا له ځنډو، هلته بر د منو له باغونو، هلته د سرو درمندونو او د څپرې له خوبونو، هلته د سلگونو زمانو له ځناخو بيا او دادی بيا را وپيښېږي او وچ سکوت غږوي. هلته تخت د لامکان دی په ماښام کې چې څليریسترخالق وربانه دی ناست دی او شغلي يې پورته کيږي حسابې يې لمرونه له شغلي څخه شرميږي حقيقي اهنګ غږيږي او د زړه تل ته رسيږي دايمي چينه روانه مرګ او ژوند پکې بهيږي دې جوهر د حقايقو په ظاهر نيستی ښکارېږي سترعارف کبيرسهار مې مندي وهلې او دغو کلمو پر ما پيښه راوکره: پريوتم. وغځيدم. پښې وغځيدې، لاسونه اوار وغځيدل، ټول بدن په ځمکه پريوت؛ وغځيد. زه د خيال په سترګه کې خپل کالبوت ته گورم. پښو ته گورم؛ پښې ارامي دي. لاسونو ته گورم؛ آرام غځيدلي دي. تنې ته گورم؛ ارامه پرته ده. څه شوې هغه ورځنۍ غورځي پرځي؟! څه شول هغه د واټونو څټ ته وهل. څه شول هغه د اشياوو، دريځونو، او پاپلو لاندې کول- لاسته راوړل؟! اما فکر درلود، خيال او احساس مې درلود، ژوند او هيلې مې درلودلې، تلوسې او بيړې راسره وې، خونډونه او دردونه مې په حواسو زيبينل او ځکل... نه، دا وچې او تشې او غځيدلې پښې څه نه لري! په دغو کې هغه ښکلا نشته کومه چې په ما کې روانه وه او دغو غوښو او پوستکي ورڅخه وړانګې کولې. زه هغه مينه، هغه خاموش خوند، هغه نه شميرلي هوسونه نه وينم. څه شی نه دي

پاتې. هغه د خاطرې ښار له ما وتلی. زه يو له غوښو او هډوکو جوړ کالبوت گورم. زه د ځمکې او آسمان، سيند او ټوپان، اور او خاورې، يوسور گرد وينم، چې دلته په دغه پروت بدن کې، را غونډ شوی او زما نوم ورباندې سيوری جوړکړی پښې او لاسونه، سترګې او غوږونه، خوله او پکې ويده غاښونه گورم؛ خو زه نه يم. دا بدن خالي دی. زما نښې نلري. د مينې او اگاهۍ مرغه له دې بدن څخه الوتی. دا بدن يو لباس دی، يو واسکت دی، يو پوښ او کورګی دی. زما پکې څه نشته. زما نښې يې هيږې کړي. دا جسم زما کور دی. زه په دې کورکې د خدای ليدلو او اوريدلو ته راووتم. ما په دې کورکې د غږونو او رڼاوو کاروانونه تجربه کړل. زه په دې کورکې د کلام او رڼا په ډک جام پيښ شوم. اوس زه وتی يم. ا تش کالبوت دی. دا زما کور دی؛ خو کور زه نه يم. زما بدن د مينې او ازادۍ او آگاهۍ له جوهره جوړ دی او جوړيږي. بدن پروت دی، حواس ورڅخه وتي، فکر يې نشته، خيال دمخه ورڅخه الوتی. بدن کې څه شی نشته، زه هغه نه حس کوم. بدن ته گورم او وایم؛ ژوند عجيبه باد او باران و چې پردې جسم تير شو. ماشومتوب عجيبه ليونتوب و چې دا جسم يې سپين او تازه په پښو وگرځاوه. ځواني عجيب اور وه چې دا بدن يې په منو او په باغو واړاوه. او اوس دادی هغه شيبه په شيبه زيرېږي او شنو خاورو ته ورته کيږي. دا د سيند او خاورې کنډولې يو موسمی لويښی دی چې اروا پکې د خپل نااشنا وطن مينه تجربه کوي. هې هې څومره عمرونه او منزلونه او د بدن کورونه مې په ځان ځوان او واړه او

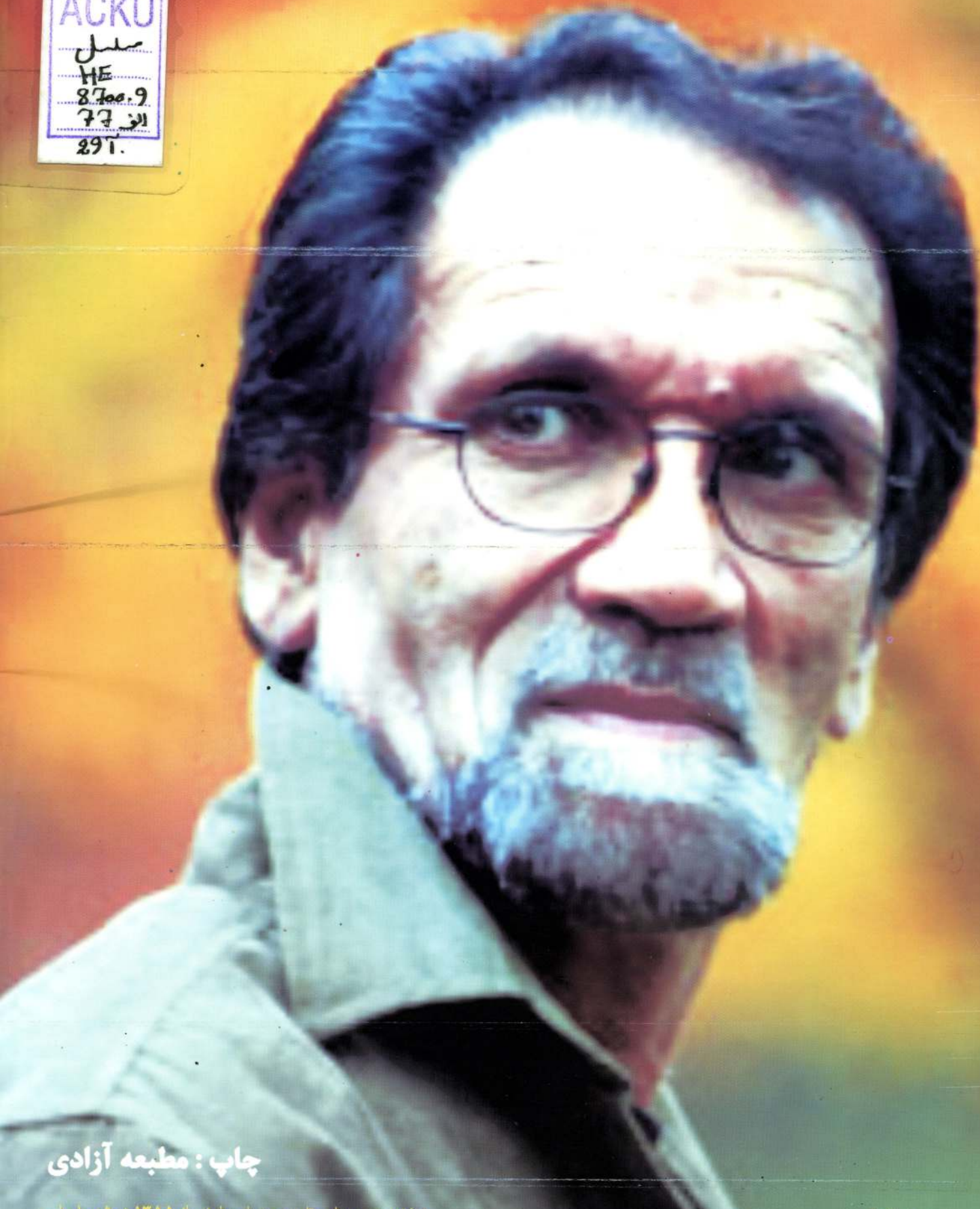
زاره کړل؛ ترڅو پوه شوم چې بدن يوازې يو کور دی، يوازې د اروا کور دی. اروا يوازې له خدای سره اوسي؛ او ددی هرڅه کور يو دی. زه يم، خو هغه بدن نه يم. زه يم، خو هغه جسم نه يم. زه يم، خو خاوره او اوبه نه يم. زه يم، خو اور او لور هم نه يم. زما پټه خلا او تشه ده. زه يم، خو دا بدن نه يم. دا زما لپاره د ځان پيژندنې اساسي زده کړه وه. ما تجربه کړه، چې وجود مې له بدن څخه بهر بل جنس دی. دا زما لپاره اروا سفر ته ورته تجربه وه. خدايا بس مې دی، ښايې تر ټولو ستره زده کړه همدا وي. ژوند ښايسته دی. ځمکه ښايسته ده. هستي، ستوري، سيندونه، غرونه، شنيلې او انسانان ښايسته دي. هرڅه ښايسته دي. روح ښايسته دی. که د روح په سترګه وگورو، هرڅه ښايسته کيږي. هرڅه د گلونو رنگ اخلي. د روح سترګه د مينې سترګه ده. روح ټول شیان د خدای گڼي او خدای هر شی ښايسته پيداکړي، نو زموږ سترگو دا تور او برگ او خر شیان اوښمن له کومه کړل؟! کار کار د ذهن او حواسو دی. يوازې د روح په سترګه خدای ليدلای شو. رنخور انسان هيلې نه لري، اميد يې نشته، خپګان يې ډيردی، څوک يې مرسته نه کوي. هغه نه پرځمکه سيوری لري، نه په اسمان کې ستوری! هغه گيله من دی. هغه تيارو په مخه کړی، خو ناڅاپه د شفا لاس په خپلو غړو احساس کوي او د دردونو پيټی يې له اوږو لويږي. يوه د جسم شفا ده چې ډاکټر ته به ورځو. يوه د زړه شفا ده او زړه يوازې خدای ته پړانيزو او خدای پر مور خپله مينه اوروي! مور د خدای په مينه کې ساه اخلو، ژوند کوو. زموږ بقا له مينې ده.

2009 1 27

استاد ولی

ACKU
سلسل
HE
8700.9
الز 77
291.

چاپ : مطبعه آزادی

هیئت رهبری رادیو تلویزیون ملی حلول سال ۱۳۸۸ هـ ش را برای

تمام ملت افغانستان تشریک و تهنیت عرض میدارد .

شاد کام

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**